A PROJECT OF
BAIS HAVAAD
HALACHA CENTER

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

הלכות קנינים ג

COMMITMENTS & KINYANIM

THIS VOLUME HAS BEEN DEDICATED

לזכר ולע"נ ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מנחם הכהן וועגנגראוו ז"ל
נפטר י"ב סיון תשמ"ז
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י משפחתו

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

Prepared by Rav Eliezer Cohen
Dayan at the Bais HaVaad and Rosh Kollel Choshen Mishpat

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

A project of BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412
WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA
YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG
105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKEWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

- Business Halacha Services
- Bais Din & Dispute Resolution
- Zichron Gershon Kollel for Dayanus
- Medical Halacha Center
- Kehilla & Bais Din Primacy Initiative
- Halachic Awareness & Education

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

the program that is transforming the way frum business is conducted

CORE COMPONENTS OF OUR PROGRAM

1

MAREH MEKOMOS BOOKLET

A set of carefully curated source sheets created by expert Dayanim in the field, which enables you to learn the sugya in depth and gain a thorough understanding of the topic and its intricacies.

2

AUDIO BLATT SHIUR

A daily 15-minute audio shiur delivered by a Dayan who serves as your "virtual chavrusa" and walks you through the entire limud for the day, helping to connect it into a cohesive sugya.

3

WEEKLY OVERVIEW VIDEO

At the culmination of each week's learning, an overview/halacha l'maaseh shiur is presented, where the concepts internalized through the week come to life in real-life workplace scenarios.

4

BUSINESS HALACHA DAILY Q&A

Daily 3-5 minute videos that are in sync with the topics of the Yorucha Curriculum, and go through practical questions and answers on the subject at hand.

ATTENTION CHABUROS: Additional zoom Q&A sessions can be arranged | Need help finding a Rosh Chabura? Contact us

Join as an individual, as a community with your shul and chavrusos, or a business!

Receive your content via

WhatsApp | EMAIL | WEBSITE | Listen on Apple Podcasts | LISTEN ON Spotify | Listen on Google Podcasts

732.232.1412 | 888.485.VAAD(8223) #302 | yorucha@baishavaad.org | baishavaad.org/yorucha

תוכן הענינים

חלק א' – הסכם לקנות ומחוסר אמנה

- אין המקח נגמר בדברים 8
- דובר אמת בלבבו 9
- מחוסר אמנה 13
- מחוסר אמנה בתרי תרעי 20
- חזרה מהסכם עם עכו"ם 25

חלק ב' – קנין כסף ומי שפרע

- דין מי שפרע וטעמו 32
- אם נתבטלה קנין כסף לגמרי 34
- עשו תנאי שהכסף יקנה 40
- מי שפרע במקום שעומד להפסד 43
- קנין מעות לדבר מצוה 48

חלק ג' - דעת ומעשה בקנינים

- קנין צריך מעשה וגם כוונה 56
- סוגי קנינים והגדרתם 60
- תנאים המעכבים את הקנין 64
- קנין סיטומתא 70

חלק ד' – קנינים בזמן הזה

- שטר על מעות [טשעק] וכרטיס אשראי 80
- דברים שלא באו לעולם 85
- קנינים עם עכו"ם 90
- קנינים בקטן 94
- טענות והכחשות בין מוכר ללוקח 97

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

LOWINGER FAMILY
ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל
ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד
ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

ARYEH WEISS
& FAMILY

THE KUTOFF FAMILY
לע"נ ישראל ליב בן מרדכי ז"ל, ברכה
לאה בת ארי ה לייב ע"ה

MR. HOWARD לז"נ
ZUCKERMAN Z"L
ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

BARRY LEBOVITS
& FAMILY

KINYANIM

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

In the following *shiurim*, we will discuss *kinyanim*, acts of acquisitions to finalize transactions, such as gifts, sales or the like. We will begin by explaining the various stages of a transaction and how much each level of commitment obligates the two parties.

THE FOUR LEVELS OF COMMITMENT:

There are four basic levels of commitment, each with its own set of rules. The first stage is when someone decides in his mind to accept an offer to buy or sell an item. The second stage is a verbal agreement. The third is when the buyer presents payment to the seller. The fourth and final step is when a *kinyan* is made.

The following is a brief outline of each step, all of which will be explained in more detail in the upcoming *shiurim*.

1. **Dover Emes Bilvavo:** When a seller comes to the decision in his mind to accept an offer and sell an item, even though he has not said anything and no one else knows he has made this decision, he still has already accepted some form of commitment. This falls under the verse that states, *"dover emes b'livavo"*, one should speak truth in his heart. Chazal discern from this verse that if one reached a decision in his heart, he should not change course; rather, he should follow through with his commitment and should not retract.
2. **Devarim:** A verbal agreement is not enforceable in bais din, and both sides could technically back out with no tangible punishment; however, that does not mean that it is permitted. In fact, the Shulchan Aruch says (in Siman 204) that it is forbidden to back out after reaching a verbal agreement. One who reneges on such a commitment is known as "*mechusar amanah*", untrustworthy, a very unfavorable title for anyone to have.
3. **Kesef:** If someone is buying land or real estate, the remittance of payment does constitute a *kinyan* that finalizes the transaction, barring other circumstances. However, if one is buying a movable object, Chazal specifically enacted that paying the money is not a final *kinyan*, and the transaction is not concluded until an act of physical acquisition is made on the actual item. Instead, they designated a specific curse known as "*mi shepara*", which would be placed upon the reneging party. The reason for this enactment, and it's limitations, will be discussed at length.
4. **Kinyan:** The final stage of the transaction is the actual *kinyan*. Once the act of the *kinyan* has been made, ownership has been transferred completely. There are many different types of *kinyanim* recognized by Chazal, as well as others that have become kinyanim due to common practice. These common-practice kinyanim are perhaps the most relevant in today's world of commerce, wherein formal kinyanim are generally impractical.

EXCEPTIONS TO THE RULE:

It must be noted that there are several cases where a physical act of *kinyan* is not required for a transaction to be finalized. Some of these will be discussed within the segment.

When the Shulchan Aruch Harav codifies the laws of kinyanim, he focuses primarily on explaining how important keeping one's commitment is. He only briefly discusses the different manners of kinyan - mostly because this varies depending on the common custom of the time - and instead focuses on describing how one must keep his word when he makes a commitment. This teaches us that trustworthiness is the basic foundation of commerce in halacha.

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Kinyanim

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1 I made up my mind to accept an offer a prospective buyer made on my house. Before I got a chance to respond, the same buyer made a higher offer; can I insist that he pay the higher price?

---

2 I run a Bargain Basement as a cash-only business. After receiving payment for a particularly large shipment of boys' suits, a careless person left a cigarette butt on the floor and a small fire damaged the suits. Who takes the loss?

4 My neighbor reads the daily newspaper by removing it from my mailbox, reading and then replacing it. Is he guilty of theft? At which point is the newspaper considered mine?

---

3 My child took money from my wallet without permission and purchased 10 bars of chocolate. When I discovered what had happened, I went back to the storeowner and explained the situation, requesting to void the transaction. The owner did not want to cooperate; can I force him to? Is he wrong?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק ג'

דעת ומעשה בקנינים

תוכן הענינים

- קנין צריך מעשה וגם כוונה 56
- סוגי קנינים והגדרתם 60
- תנאים המעכבים את הקנין 64
- קנין סיטומתא 70

For overview on Part 3, see pages 76-77

הלכות מכירה

יש בכללן חמש מצות. אחת מצות עשה. וארבע מצות לא תעשה:

וזה הוא פרטן:

א) דין מקח וממכר. ב) שלא יונה במקח וממכר. ג) שלא יונה בדברים. ד) שלא יונה גר צדק בממונו. ה) שלא יונהו בדברים:

וביאור מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

א [א]**המקח** אינו נקנה בדברים. ואפילו העידו עליהם עדים. כיצד. בית זה אני מוכר לך. יין זה אני מוכר לך. עבד זה אני מוכר לך. ופסקו הדמים ורצה הלוקח ואמר קניתי. ורצה המוכר ואמר מכרתי. ואמרו לעדים הוו עלינו עדים שמכר זה ושלקח זה. הרי זה אינו כלום וכאילו לא היו ביניהם דברים מעולם. וכן בנותן מתנה ומקבלה: **ב** אבל אם נקנה המקח באחד מהדברים שהוא נקנה בהם קנה הלוקח ואינן צריכין לעדים כלל ואין אחד מהן יכול לחזור בו: **ג** ובמה יקנה המקח. הקרקעות באחד משלשה דברים. בכסף. או בשטר. או בחזקה: **ד** כיצד בכסף. מכר לו בית מכר לו שדה ונתן לו הדמים קנה. במה דברים אמורים במקום שאין כותבין את השטר. אבל במקום שדרכן לכתוב שטר מכר לא קנה עד שיכתוב את השטר [א]. ואין קרקע נקנית בפחות משוה פרוטה: **ה** התנה הלוקח ואמר אם רציתי אקנה בכסף או אקנה בשטר. ונתן הכסף על תנאי זה. הרי זה קיים ואין המוכר יכול לחזור בו מפני התנאי. והלוקח יכול לחזור בו עד שיכתוב את השטר. וכן אם התנה המוכר כזה.

האומר

א סמ"ג עשין סי' פ"ב:

כסף משנה

פ"א ד כיצד בכסף וכו'. בד"א במקום שאין כותבין את השטר [וכו', ופירש"י] דכיון דרגילים בהכי לא סמכה דעתו של לוקח עד דנקיט שטרא ועיקר דעתו לקנותו על השטר הוא (סומך). וי"א דמאי דאמרינן שבמקום שדרכן לכתוב השטר לא קנה עד שיכתוב היינו דוקא שטר קניין כלומר שכתב בו שדי מכורה לך והיינו טעמא דכל שיש לפניו שתי קניות אין דעתו לקנות אלא בקניין שהוא יותר מועיל ושטר הוא יותר מועיל מכסף לפי שמועיל לקניין ולראיה אבל במקום שאין כותבין שטר קניין אע"פ שכותבין שטר ראיה שהוא להודאה על המכירה לאלתר הוא קונה בכסף. אבל רבינו סתם ולא חילק וכן דעת הרב רבינו נסים והיינו טעמא דכיון שדרכן לכתוב שטר לא סמכא דעתיה דלוקח עד שיכתוב שטר ואפילו בשטר הודאה וכשנכתב שטר קונה בכסף משעה ראשונה ושטר ראיה דאמרינן שאינו מועיל לקניין היינו בשטר הודאה בעלמא אבל בשטר מכר כי הני שטרי דידן אע"פ שכתוב בהם ומכרתי ונתתי לשון עבר שטר קניין הוא ולחזק הדבר כותבין כך כמו נתתי כסף השדה נתתיה לך, כך כתב הר"ן והביא ראיות על זה וכתב שזה דעת בעל העיטור והרשב"א ז"ל:

האומר

מגיד משנה

פרק א א המקח אינו נקנה וכו'. זה פשוט ומבואר בפרק הזהב בב"מ (דף מ"ט) מיהו אע"פ שלא קנה בדברים יש [בו] משום מחוסרי אמנה כמו שנתבאר פ"ז:

ב אבל אם נקנה וכו' ואינן צריכין עדים. פירוש כשניהם מודים דלא איברו סהדי אלא לשקרי כדאיתא פרק האומר בקדושין (דף ס"ה:):

ג ובמה יקנה המקח בקרקעות בכסף או בשטר או בחזקה וכו'. משנה פ"ק דקדושין (דף כ"ו.):

ד כיצד בכסף וכו' בד"א במקום שאין כותבין וכו'. מפורש בגמרא שם מימרא דרב ובהלכות. והטעם דלא סמכא דעתייהו עד דכתבי שטרא ואין המקח נגמר: ואין הקרקע נקנית בפחות משוה פרוטה. מימרא פ"ק דקדושין (דף ג.):

ה התנה הלוקח ואמר אם רציתי וכו'. מפורש שם בקדושין גבי ההיא דרב דלעיל ומפורש בהלכות: וכן אם התנה המוכר וכו'. זה פשוט הוא שכל תנאי בממון קיים ומה לי התנה לוקח ומה לי התנה מוכר:

האומר

משנה למלך

פ"א ד אבל במקום שדרכן לכתוב שטר כו'. בפ"ק דקדושין מבואר דבמקום שכותבין את השטר לא קנה בכסף עד שיכתוב את השטר ואי פריש פריש. וכתב מהריב"ל בח"א סוף כלל י"ג דהיכא דאיכא שבועה הוי כפריש וקנה בכסף לבד או בשטר לבד. ויש לדקדק בסברת הרב הלזו דאית ליה דכיון דנשבע אי אמרינן דלא סמכא דעתיה בקנין זה נמצא דעביד איסורא מש"ה אמרינן דהוי כאילו פירש שדעתו לקנות באותו קנין לבד מהא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף י.) איבעיא להו תחלת ביאה קונה או סוף ביאה קונה נפקא מינה כגון שהערה בה ופשטה ידה וקבלה קדושין מאחר וא"נ לכ"ג דקא קני בתולה בביאה מאי אמר אמימר משמיה דרבא כל הבועל דעתו על גמר ביאה ע"כ. והנה על סוגיא זו תמהו ראשונים ואחרונים דהיכי מסיק דסוף ביאה קונה ובפ' הבא על יבמתו אמרינן דאשה נקנית לבעלה בהערא אתיא קיחה קיחה, והרמב"ן והריטב"א בחדושיהם מלבד מה שתמהו על הפשטן תמהו ג"כ על הבעיין והוא שאם שאלתו היתה שנסתפק דאשה לבעלה אינה נקנית בהערה אלא בעינן גמר ביאה היכי אמרינן למאי נפקא מינה ולא אשכחן נפקותא אלא לכ"ג או לפשטה ידה וקבלה קדושין דלא שכיחא לימא דעדיפא מינייהו כגון שהערה בה ופירש ולא גמר ביאתו ומכח קושיות אלו כתבו שעיקר הפירוש הוא דההיא דיבמות מיירי בשהערה בה בלבד ופי' א"נ שגמר ביאתו ואמר בפירוש שדעתו לקנות בהערה והשתא קני בהערה והא דהכא כשגמר ביאתו סתם דכיון שכן מסתמא אין דעתו לקנות אלא בסוף והיינו לישנא דאמרינן הכא כל הבועל דעתו על גמר ביאה הא אילו לא גמר או שגמר ואמר שדעתו על תחלת ביאה קונה בתחילת ביאה ע"כ. והנה כפי סברת הרמב"ן והריטב"א הלזו דאית להו דגם הבעיין היה יודע הדין שתחלת ביאה קונה האשה לבעלה מדלא קאמר דנפקא מינה להיכא דהערה בה ופירש ולא גמר אלא שנסתפק דאפשר דהא דקני בהערה היינו דוקא כשלא גמר ביאתו או שגלה דעתו שדעתו לקנות בתחלת ביאה אבל אם גמר ביאתו בסתם אפשר שאין דעתו לקנות אלא בגמר ביאה היכי קאמר דנ"מ לכ"ג דאי סוף ביאה קונה אסירא ליה משום בעילת עצמו הא אף דנימא דבעלמא כל הגומר ביאתו בסתם אין דעתו לקנות אלא בסוף ביאה הכא גבי כ"ג כיון דאם נאמר דדעתו ג"כ הוא שלא לקנות כי אם בגמר ביאה נמצא דעביד איסורא שבועל בעילת עצמו וא"כ כיון דאיכא איסורא נאמר דגבי כ"ג אפי' בסתם הוי כאילו פירש ואמר שדעתו לקנות בתחלת ביאה דכי היכי דלמוהריב"ל כל היכא דאיכא שני קניים ומן הדין קנה בקנין אחד אלא דמשום אומדנא אמרינן דלא גמר לקנות אלא עד שיעשה ג"כ הקנין האחר היכא דאיכא איסורא אי אמרינן דלא גמר לקנות אלא עד שיעשה הקנין האחר אמרינן דהו"ל כאילו גלה דעתו דכוונתו לקנות בקנין הראשון ה"נ כיון דמדינא קנה בתחלת ביאה אלא דמשום אומדנא אמרינן דאין דעתו לקנות אלא עד סוף ביאה היכא דאיכא איסורא אם אין דעתו לקנות עד גמר ביאה נימא דהוי כאילו גלה דעתו שרוצה לקנות בתחלת ביאה. הן אמת שראיתי לרבינו בפי"ע מהל' איסורי ביאה הלכה ד' שכתב אם בעל בעילה בלא נשואין לא חללה ע"כ. וכתב שם ה"ה ז"ל שאם בא על הבעולה שלא ע"י נשואין אינו מוזהר בה יותר מאדם אחר ואינו איסור כהונה בלבד ע"כ. ויש להסתפק אם מ"ש רבינו בלא נשואין הוא דוקא נשואין דס"ל דהקפדת הכתוב הוא דוקא על הנשואין דכל שלא בנשואין אינו מוזהר עליה ואם קדש בביאה את הבעולה לא עבר על עשה דבתולה מעמיו ויש סעד לזה מההיא דאמרינן בפרק הבא על יבמתו (דף ס"ח) כ"ג שקדש את הקטנה ובגרה תחתיו מהו בתר נשואין אזלינן וכו' ופשטינן דבתר נשואין אזלינן ואיסורא דבוגרת מעשה זה נפיק וכמבואר. ולפ"ז דליכא איסורא כי אם בנשואין ליכא קושיא למוהריב"ל משום דמוהריב"ל לא אמרה אלא היכא דעביד איסורא אם דעתו שלא לקנות אלא בסוף אבל הכא גבי כ"ג אף שאין דעתו לקנות כי אם בסוף אכתי לא עבד איסורא עדיין כי אם כשישאנה ובעיית הגמ' היא דאי תחלת ביאה קונה מותר לנושאה ואי סוף ביאה קונה נמצא שקדש את הבעולה ואסור לנושאה. אך מדברי ה"ה שכתב אינו מוזהר בה יותר מאדם אחר נראה שכוונתו היא דלא מיעט רבינו ז"ל אלא בבא על הבעולה דרך זנות וזהו שכתב יותר מאדם אחר שכל העולם מוזהרים על הביאה שלא ע"י קדושין וכמ"ש רבינו בריש הל' אישות. והראיות שכתבנו לסברת רבינו הלזו (א"ה נתבאר בהלכות איסורי ביאה) אינו אלא להוכיח שאם בעל דרך זנות את הבעולה דלא עבר אעשה דבתולה מעמיו אבל לעולם דאפילו שלא ע"י נשואין עביד איסורא ונשואין שכתב רבינו לאו דוקא אלא לקדושין קרי נשואין ומלינו בפי"ע מהל' סנהדרין שכתב ממזר שנשא בת ישראל ובעל פלוע דכא שנשא בת ישראל ובעל גר עמוני שנשא בת ישראל ובעל גר מואבי שנשא בת ישראל ובעל ובריש פט"ז מהל' איסורי ביאה כתב פלוע דכא וכרות שפכה שנשאו בת ישראל ובעלו לוקין ואין ספק שכל אלו הלשונות של נשואין שכתב רבינו לאו דוקא אלא הכוונה היא על הקדושין שהרי ליכא קפידא כי אם על הקדושין וכמ"ש בפט"ו מהל' איסורי ביאה דין ב' ומלבד כל זה סברת רבינו הלזו אינה מוכרחת שהרי הרשב"א ס"ל דאפילו ביאה בלא קדושין אסור לכ"ג בבעולה וכמ"ש. וא"כ חזרנו למ"ש דיש לדקדק מסוגיא זו על סברת מהריב"ל. ונראה דיש לחלק בין היכא דהוא בדא האיסור להיכא דהאיסור בא מעצמו דבשלמא בנדון הרב מוהריב"ל שנשבע לקיים המקח הוי כאילו באותה שבועה שנשבע כאילו גלה דעתו שרוצה לקנות באותו קנין שעשה אבל הכא גבי כ"ג ליכא שום גלוי דעת שרוצה לקנות בתחלת ביאה:

ודע שמוהריב"ל בח"ב בסוף הספר חזר בו מסברא זו ואית ליה דאפילו דאיכא שבועה לא חשיב כאילו פירש ועיין בל"ר סימן קנ"ב ובמהר"א ששון סימן ר"ו יע"ש: כתב הר"ב פ"מ ח"ב ס"ס פ"א וז"ל ועוד אחרת לאעיקרא דדינא אם ראובן זה בשעה שכתב קנין הקרקע הנזכר על שם לוי לא אודעינהו לבעל השדה ולסהדי כו' אפשר דזכה לוי באותו קרקע אף שנקנה ממעות ראובן כיון דבשעת קנין נעשה ע"ש לוי אפשר לזכות הקרקע ללוי נתכוון ראובן ומשעת הקנין זכה לוי אע"ג

דלא

מגדל עוז

א המקח אינו נקנה וכו' עד וכן בנותן מתנה ומקבלה. במציעא פ' הזהב (דף מ"ט): **ב ג אבל אם** נקנה המקח עד או בשטר או בחזקה. במציעא פ' הזהב ובבתרא פרק המוכר ופ"ק דקדושין: **ד ז כיצד** בכסף עד שיתן את הדמים. הכל פ"ק דקדושין (דף כ"ו):

כילד

הגהות מיימוניות

ד [א] איכא מ"ד שטרי ראיה נינהו ולא שטרי הקנאה דהא לא כתב שדי מכורה לך ובמקום שאין כותבין שטר דמי ולא היא דאין לך שטר הקנאה יותר ממנו מדגרסינן בחזקת הבתים (דף נ"א.) ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה הא ראיה יש ולימא לגלויי זוזי הוא דבעי וכו' עד ותקני ליה בשטר מי לא תנן נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף בשטר ובחזקה ואם איתא לישני ליה התם בשטר הקנאה דכתב ביה שדי מכורה לך הכא בשטר ראיה אלא ש"מ לא שנא:

אע"פ

רמב"ם הלכות מכירה פ"א הלכה א' וב'

כל דבר צריך מעשה קנין, ואפילו יש להם כוונה לקנות וגם העמידו עדים על כך לא מהני לעשות קנין בדברים. לאידך גיסא, אם עשה מעשה קנין מהני אפילו בלא עדים כלל.

A sale cannot be completed through words alone, even if it is formalized with witnesses. On the other hand, an act of acquisition consummates a sale even with no witnesses present.

ולאשה בעלמא אין גט מפני שאין בידו לגרשה בעי רמי בר חמא ליבמתו מהו כיון דאגידא ביה כארוסתו דמיא או דלמא כיון דלא עבד בה מאמר לא תיקו בעי רב חנניה כתב גט לזיקתו ולא למאמרו למאמרו ולא לזיקתו מהו מאמר עילוי זיקה קא רמי והוה ליה כמגרש חצי אשה והמגרש חצי אשה לא עשה ולא כלום או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי ותפשוט ליה מדרבא דאמר רבא נתן גט למאמרו הותרה צרתה לרבא פשיטא ליה לרב חנניה מיבעיא ליה מאי תיקו: חלץ ועשה מאמר: אמר רב יהודה אמר רב זו דברי ר' עקיבא דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכ"א יש אחר חליצה כלום ומי מצית מוקמת לה כרבי עקיבא והא קתני רישא נתן גט ועשה מאמר צריכה גט וחליצה ואי רבי עקיבא כיון דיהב לה גט מי מהני בה מאמר והתניא רבי עקיבא אומר מנין לנותן גט ליבמתו שנאסרה עליו עולמית שנאמר לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה אחר שילוח אמר רב אשי גט יבמין מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא תניא נמי הכי אמר רבי אין הדברים הללו אמורים אלא לדברי ר' עקיבא שהיה עושה חלוצה כערוה אבל חכמים אומרים יש אחר חליצה כלום ואני אומר אימתי בזמן שקדשה לשום אישות אבל קדשה לשום יבמות אין אחר חליצה כלום תניא אידך החולץ ליבמתו וחזר וקדשה רבי אומר אם קדשה לשום אישות צריכה הימנו גט לשום יבמות אין צריכה הימנו גט וחכמים אומרים בין שקדשה לשום אישות בין שקדשה לשום יבמות צריכה הימנו גט אמר רב יוסף מ"ט דרבי עשאוה כעודר בנכסי הגר וכסבור שלו הן דלא קני א"ל אביי מי דמי התם לא קא מכוין למיקני הכא קא מכוין למיקני הא לא דמיא אלא לעודר בנכסי גר זה וכסבור של גר אחר הוא דקני אלא אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון דאמר לה התקדשי לי במאמר יבמין רבי סבר מאמר עילוי זיקה קא רמי ואתאי חליצה אפקעתה לזיקה ורבנן סברי האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי מעיקרא אילו אמר לה התקדשי לי במאמר יבמין מי לא מהני השתא נמי מהני רבא אמר אי דאמר לה במאמר יבמין כולי עלמא לא פליגי דמהניא והכא במאי עסקינן כגון דאמר לה התקדשי לי בזיקת יבמין רבי סבר יש

גמרא יבמות נב: אמר רב יוסף כו'

מי שחופר בקרקע [שהוא מעשה קנין] של נכסי הגר, אם עשה כן כי סבר שהקרקע שלו מכבר לא קנה הקרקע לעצמו, כיון שלא היתה לו דעת לקנות ע"י מעשיו. ומבואר *מזה שמעשה בלא כוונה לא מהני, וכן נפסק בשו"ע סימן ערה סכ"ד. וע' בערוה"ש סי' קפט ס"ב שמבאר דהמעשה בלא דעת הוא כמעשה קוף בעלמא.*

One who digs in land which is ownerless [in a way that would normally be considered a kinyan], but he is unaware that it is ownerless, has not acquired the land. *Clearly, an act of acquisition by itself is also not enough-it must be accompanied by an intent to acquire.*

שיתחייב הגנב, הרי שנחלקו אם בעינן שיתכוין לקנות בשבילו, ולדעת הפוסקים שם דמהני, ה״נ הרי נתכוין לקנות במשיכה זו, עיי״ש, ועי׳ אמרי בינה קונטרס הקנינים סימן ח שדן בזה באריכות, ועי׳ טבעת החושן קונטרס משפטי התנאים. **ועי׳** מחצה״ש סימן תמח שהקשה בכל מכירה לגוי להציל מאיסור הרי ידוע שאין הגוי מתכוין לקנות, וכתב שקנין שהיא מן התורה לא בעינן כונה לקנות, ועי׳ ערך ש״י סוף סימן קצח, וכתב שסומכין על דעת היש אומרים שבדעת אחרת מקנה לא בעינן כונת קונה, ועי׳ חקרי לב חו״מ סימן קה, ומצדד שלאחר שנתן דמים לא בעינן כונה לקנות. **ובנה״מ** סימן קצז סק״ד כתב דאומדנא לא מהני לומר שנתכוין לקנות, שבדעת קונה בעינן כונה לקנות, ועי׳ בדבריו בסימן ר ס״ק יד דמשמע דגם בדעת קונה מהני אומדנא, ועפי״ז מחלק בין מכר למתנה (עי׳ להלן הערה כב), ואפשר לשיטתו דרק בצירוף דעת מקנה מהני אומדנא גם לקונה. **באור שמח** מסתפק במי שקנה מב׳ בני אדם ואמרו לו לך חזק וקני, והלך והחזיק בשדה אחת וסבור שהוא של ראובן ונמצא שהוא של שמעון, מי נימא סו״ס נתכוין לקנות, וה״ז לעודר בנכסי הגר וסבור של גר זה ונמצא של גר אחר דקנה, או דילמא שאני נכסי הגר שאינו מתכוין להוציא מרשות אחרת, אבל כשבא להוציא מרשות אחרת צריך כונה לקנות ממי שבא להוציא, ונראה דעתו דמהני, וכתב דמ״מ אם החזיק בשדה וסבור שהוא נכסי הגר ונמצא שהוא של מי שהרשהו להחזיק, מסתבר דלא קנה, עיי״ש. **ולכאורה** נראה דכל מה שדנו הפוסקים בדין כונה לקנות, אין כונתם שיתכוין בפירוש שעושה דבר זה לשם קנין, וכן במ״ש דעת אחרת מקנה א״צ שיתכוין המקנה שמעשה הזוכה יהא לשם קנין, אלא כונתם בכונה להוציא מרשותו או להכניס לרשותו, דאל״כ נמצא שהמושך דבר ואינו יודע שקונה בזה, או שאינו יודע בכלל שיש קנין משיכה, וכי נאמר שאינו קונה, וע״כ צריך לומר דקנין אינו מצוה שיהא צריך כונה, אלא כל מעשה הבא להוכיח שרוצה בחפץ זה ומכניסו לרשותו ע״י מעשה זה שהוא עושה, ה״ז כונה לקנות, ואפשר שאפילו אינו מתכוין להכניסו לרשותו, אלא עושה מעשה המוכיח על בעלות, חשיב נמי ככונה לקנות, וכן כשעושה מעשה הבא לגמור דיבור שהיה לפני כן בין הקונה והמקנה, ואפילו אינו יודע שמעשה זה הוא מעשה קנין, חשיב מעשה קנין בכונה, ולכן כשגמרו ביניהם על מכירת חפץ מסוים ונטלו ע״ד להוליכו לביתו, אע״פ שלא נתכוין לשם כונת קנין או כונת בעלות, חשיב מעשה קנין עם כונה ולא באו להוציא אלא כשעושה מעשה למטרה אחרת, כגון מדידה שאינה מוכיחה אלא רצונו לידע המדה, וכן כיוצא בזה, וכל זה היה נראה לי פשוט, אבל לא מצאתי בפוסקים דבר זה, וכן קשה להסביר מה שצריך לומר לו עשה דבר זה וקנה, הרי שניהם כבר גמרו ביניהם על המכירה, וכל מה שעושה אינו אלא לגמור הדבר, וצ״ע, ועי׳ קהלות יעקב ב״ב סימן טו, חו״ב ב״מ סימן יא. **ומ״מ** נראה דאף אם נאמר שא״צ כונה לקנות, אם לא היה בדעתו בכלל לזכות בחפץ זה, וכ״ש כשבאמת אינו רוצה לזכות, פשוט הוא שאין אדם זוכה שלא מדעתו ושלא מרצונו, ואפילו בקנין חצר שקונה שלא מדעתו, אינו קונה נגד רצונו, וכל שגילה דעתו שאינו רוצה שתקנה לו חצירו אינו קונה, וכמ״ש להלן. **ועי׳** בריב״ש סימן תא שדן שם בעושה מעשה קנין שיש בו איסור, כגון מגביה חמץ הפקר בפסח אם עובר בבל יראה, דאפשר דאיסורא לא ניחא ליה לקנות, ועי׳ מג״א סימן תנ סק״י דמשמע דס״ל דלא אמרינן סברא דאיסורא לא ניחא ליה לקנות, וצ״ע, ועכ״פ נראה אם יודע שיש בזה איסור ומכוין בפירוש שאינו קונה לכו״ע אינו קונה. **ומצינו** בגמרא גבי שמעו שמת הגר שאף כשמתכוין לקנות צריך שתהא כונה ברורה לקנות, לאפוקי מ״ש שם רפויי רפיא, ועי׳ פרק כג הערה מח מ״ש בזה. **(כב)** בקצה״ח סימן ערה סק״ד כתב כן, ולמד כן מדברי הראב״ד מדברי הנ״י בשם הראב״ד בפ׳ חזקת הבתים (דף מא), בהא דרב ענן שבנה בשל חבירו מבלי שידע ואמרו דמחילה בטעות הוא, ולכאורה אף אם נאמר שהשכן ידע ומחיל, מ״מ רב ענן לא ידע שמחזיק בשל חבירו, משמע מכאן שאילו ידע המקנה, אע״ג דרב ענן לא ידע היה קונה בחזקה זו, ואע״ג דהעודר בנכסי הגר וכסבור שהוא שלו לא קנה, תירץ הראב״ד דשאני הכא דאיכא דעת אחרת מקנה, וכ״כ הרשב״א בגיטין דף כ גבי זקן שהלוה

פתחי חושן קנינים פ"א הערה כא, ד"ה ולכאורה
כוונה בקנינים אינה ככוונה שמצינו גבי מצות שצריכות כוונה- אלא כל שמתכוונים ורוצים שחפץ זה יעבור מרשות המקנה להקונה, אף שאינם יודעים הלכות קנינים, מועיל הקנין.

The level of intent necessary for a *kinyan* to be valid is merely a knowledge of the desired outcome of the *kinyan*. One does not need to be aware of the exact Halachic mechanics of the *kinyan* involved.

הטור שחולק על הרמב"ן בסעי' י"ז וממ"כ הגמון וכיון שאין כו דין מלוקה כו' נראה שחולק על הרמ"ה שבסעי' י"ז ומלו דמשום הבנית אין יכול לכופו למלוק.

בסי' כנ"ל ס"ע, דברי הרמ"ה נראה דלוקא אם יאמר מתחלה גם הבריכה למגוד אבל בלא זה אינו יכול ליקח הבי חמות שלו ולבניה לחבירו אמה ע' אינו שוחף עמו דאל"כ למה אמר רשב"ג אין שומעין לו משום הטעמים המפורשים בגמרא כי במכר כו' אי במחנה כו' יניח לו באמה בשותפות ואין שום טעם נחלק בין שים לו להאומר ד"א או ג' ואינו אף שאינו לחלק זאת בדברי המחרונים מיני מוצא שום טעם לחלק, אלא ע"מ למין שומעים לו שיהי שותף עמו באמה אחת אף"כ יתן לו גם הבריכה למגוד ורשב"ג מיירי למינו נותן לו בריכה למגוד אבל אם נותן לו הבריכה למגוד כתב הרי"ו סט"ו דשומעים לו, והטעם למין שומעים לו בלא בריכה למגוד אלינא דכו"ע משום דיאמר לו למה לי להיות עמך שותף בחלק קטן של ד' אמות אחרי כי אני שותף עמך ז"א אף"כ תתן לי ד"א לעומתי אליבא דת"ק או שתגוד אתה את הכל וזה ברור ודוק היטב.

כלל גדול יהי' לך בקניינים דעיקר הקנין הוא שיגמור בלבו להקנות הדבר לחבירו וחבירו יסמוך דעתו עליו ויש דבריס שקיס לכו לחז"ל שבדבור בעלמא גומר בלבו להקנות לחבירו ויש שהיו גומר בלבו רק ע"י הקניניס המפורשים מן התורה או מחז"ל, ודוק היטב בזה והפוך בה דכולה בה, דוק בס"ק ופוסקים ותמצא כן, וזכורני שבדברים הללו כתב הגאון ר' אלעזר משה מפיסק (שיחי') [ז"ל] בהסכמתו להסמ"ס דווילנה הנדפס בתסכת ב"ב, ודוק בדבריו כי נכונים הם מאד.

בדברי הגה"מ סימן ס"ח שהביא מהגר עיין מש"כ בתשובתי, הלכה למעשה יש לשמוע בזה אח פי גדולי הדור שיחיו.

בסי' קע"ב סנ"ו למשה וליתמי, פי' אם בתים בחד חשה או יתומים עם המגרן [או חפילו עם תינים בעלמא כמבואר בס"ב] אין להם דין קדימה אבל לענין שלא יוכלו לסנק אחר שבבר קנה המגרן זה אין נריך לומר כלל.

טור מ"מ סי' קע"ו סס"ח וכתב הרמ"א, עיין פר"ו וב"ח שנדחקו בפירושו, ולענ"ד נראה פשוט דכוונתו ל"מ כשהסחורה שהיתה בשעת זמן חלוקה עדיין בעין ונתייקרה אחר זמן חלוקה ובעין לחלוק בה פעימה דכל אחד נוטל כפי מה שעלה חלקו בזמן חלוקה שקבעו ביניהם וממילא יעלה הריוח שנאחר הזמן לכל אחד לפי מעותיו אלא אפילו אם מכרו בסחורה לבסוף דאז נראה דבשחפו מחדש אחר הזמן הראשון מ"מ חולקין בהריוח שעשה אחר הזמן הראשון לכל אחד לפי מעותיו דאף אם נשתתפו מחדש מ"מ הוי נשתתפו בפירות או בסחורה ובזה הדין מבואר בס"ע דחולקין הריוח לפי המעות ודו"ק.

Chazon Ish explains that the basis of all *kinyanim* is really just to define that there was a true commitment from the involved parties toward the intended transaction.

חזון איש סוף חו"מ סימן כב, ד"ה כלל גדול
החזו"א מבאר דהעיקר בקנינים הוא גמירות דעת, ולכן לפעמים כשברור שיש גמירות דעת באמת אין צריך קנין.

כֶּסֶף. יִתֵּרָה עָלָיו אָמָה הָעִבְרִיָּה, שֶׁקּוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בַּסִּימָנִין. הַנִּרְצָע נִקְנֶה בִּרְצִיעָה. וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בַּיּוֹבֵל וּבְמִיתַת הָאָדוֹן: ג עֶבֶד כְּנַעֲנִי נִקְנֶה בְּכֶסֶף וּבְשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבְשְׁטָר עַל יְדֵי עַצְמוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ וּבְשְׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה הַכֶּסֶף מְשֻׁל אֲחֵרִים: ד בְּהֵמָה גַּסָּה נִקְנֵית בִּמְסִירָה, וְהַדַּקָּה בְּהַגְבָּהָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר

העבריה (שם) והפדה, והוקש עברי לעבריה, אם קנאו רבו בשש מנים והוא עתיד לצאת לסוף ו׳, נמצא קונה עבודת כל שנה במנה, כשבא לפדות עצמו מגרע לו רבו מפדיונו דמי עבודת השנים שעבד: **יתירה עליו אמה** שקונה עצמה בכל אלה ובסימני נערות, כדילפינן מויצאה חנם, ריבה לה יציאה לזו, שיוצאה בסימנים: **ובמיתת האדון** דכתיב ועבדו לעולם, לו ולא לבן. אבל הנמכר ומת האדון בתוך ו׳, עובד לבן, דכתיב שש שנים יעבוד, בין לו בין לבנו. ודוקא לבן עובד כל שש אם מת האדון, אבל לבת ולאח ולשאר יורשים אינו עובד, דכתיב (דברים ט״ז) ועבדך שש שנים, לך ולא ליורשים. ואמה העבריה קונה עצמה במיתת האדון כנרצע, דכתיב גבי נרצע (שם) ואף לאמתך תעשה כן: **ג עבד כנעני נקנה בכסף ובשטר ובחזקה** דכתיב (ויקרא כ״ה) והתנחלתם אותם לבניכם [אחריכם] לרשת אחוזה, הקיש עבדים לקרקעות, מה קרקע נקנה בכסף בשטר ובחזקה, אף עבד כנעני נקנה בכסף בשטר ובחזקה. וחזקת העבד, כגון שהתיר מנעל לרבו, או הנעילו, או הוליך כליו אחריו לבית המרחץ, הפשיטו, הרחיצו, סכו, גרדו, הלבישו, הגביהו או שהגביה הרב את העבד, קנאו: **בכסף ע״י אחרים** שיתנוהו לרבו על מנת שיהיה זה בן חורין. אבל הוא עצמו לא יקבלו מהם ואפילו ע״מ שאין לרבו רשות בו, דקסבר אין קנין לעבד בשום צד בלא רבו: **ובשטר ע״י עצמו** דסבר חובה הוא לעבד שיצא מתחת ידי רבו לחירות, שאם עבד כהן הוא, פוסלו מלאכול בתרומה, ואם עבד ישראל הוא, אוסרו בשפחה. ומשום הכי קאמר דאינו יוצא לחירות בשטר ע״י אחרים אלא ע״י עצמו, דכיון דחובה היא לו אין חבין לאדם אלא בפניו. וכסף דע״י אחרים שאני, שכן קבלת רבו גרמה לו להשתחרר מאליו, ואין אחרים הללו חבין לו, אלא קבלת הרב, והרב אינו נעשה שלוחו, אלא לצורך עצמו, ומקנהו מאליו: **וחכ״א בכסף ע״י עצמו** דקסברי יש קנין לעבד בלא רבו, הלכך קונה את עצמו בכסף אפילו ע״י עצמו. וכ״ש ע״י אחרים: **ובשטר ע״י אחרים** דסברי זכות הוא לעבד שיצא מתחת ידי רבו לחירות, וזכין לאדם שלא בפניו. והלכה כחכמים. והעבד כנעני קונה עצמו אם סימא רבו את עינו או הפיל את שנו או קטע ממנו א׳ מכ״ד ראשי אברים, שהם [ראשי] אצבעות ידים, ואצבעות רגלים, וראשי אזנים, וראש החוטם, וראש הזכרות, וראשי שדים באשה. והוא דלא חשיב להו במתניתין בכלל הדברים שהעבד קונה את עצמו, משום דהיוצא בראשי אברים צריך גט שחרור מרבו, והיינו קונה את עצמו בשטר: **ובלבד שיהא הכסף משל אחרים** דעבד אין לו כלום, דאף מציאה וקבלת מתנה הכל לרבו. ואם בא להפדות ע״י עצמו צריך להיות הכסף משל אחרים שיתנוהו לו ע״מ שאין לרבו רשות בו: **ד במסירה** בעלים מוסרין אותה ללוקח באפסר או בשערה: **בהגבהה**

אהלי שם

אין לו בן יוצא, אבל אם יש לו בן, עובד את הבן. לכן לא כתוב זאת במשנה. וצ״ע, למה לא כתוב לגבי אמה עבריה, שהיא קונה את עצמה במיתת האדון, דבאמה עבריה אין חילוקים, שהרי לא עובדת אפילו את הבן. ויש לומר, כיון שבנרצע גם כן נקנה במיתת האדון, זאת אומרת, שגם באיש שייך קנין זה, לכן לא כתב גבי יתירה עליו, שאינה יתירה בכל מקרה. **ג וקונה את עצמו בכסף על ידי אחרים.** וצ״ע. מאי שנא שבעבד עברי. כתב. וקונה את עצמו בגרעון כסף. ויש לומר דבעבד עברי, על כרחו של אדון, העבד קונה את עצמו בגרעון כסף. שלא כן בעבד כנעני רק אם האדון רוצה, כי אז קונה את עצמו בכסף. וסכום הכסף קובע האדון, שלא כן בעבד עברי גרעון כסף על פי חשבון. ואי אפשר לאדון להוסיף על החשבון, של הגרעון כסף. **ד והדקה בהגבהה.** וכתב הר״ב, שהגבהה קונה בכל מקום, וכל מה שדרכו בהגבהה, אינו נקנה אלא בהגבהה. וצ״ע. מדוע שלא יקנה גם

סוגי הקנינים

משניות קדושין פרק א׳ משנה ד׳ וה׳

יש כמה סוגי קנינים כפי הדבר הנקנה. יש קניני בהמה, קניני קרקע וקניני מטלטלין, וכל אחד מהני רק כפי פרטיו ע״פ גדרי חז״ל.

The Mishna lists different types of *kinyanim* for various classes of objects, such as real estate, animals, and movable goods. Each one can only be effective if done properly as defined by Chazal.

ולא במשיכה: **נקנית במשיכה** ואע״ג דאפשר בהגבהה, מ״מ נקנית במשיכה, משום דמסרכא, שהיא מתחזקת בצפרניה תמיד ליאחז ע״ג קרקע. ופסק ההלכה, בין בהמה דקה בין בהמה גסה נקנית במשיכה וכ״ש בהגבהה. ומשיכה קונה בסימטא שהיא זוית של רשות הרבים, ובחצר של שניהם. ומסירה קונה ברה״ר, ובחצר שאינה של שניהם. והגבהה קונה בכל מקום. וכל מה שדרכו בהגבהה אינו נקנה אלא בהגבהה. ודבר הנקנה במסירה אינו נקנה במשיכה. וכן דבר הנקנה במשיכה אינו נקנה במסירה: **ה נכסים שיש להם אחריות** היינו קרקעות, שהמלוה את חבירו סומך עליהם לפי שקיימים ועומדים. ופירוש אחריות, חזרה, שחוזר המלוה עליהם וטורף אותם מן הלקוחות כשלא ימצא כלום ללוה: **נקנין בכסף** דכתיב (ירמיה ל״ב) שדות בכסף יקנו. והני מילי במקום שאין רגילין לכתוב שטר, אבל במקום שרגילין לכתוב שטר לא קנה עד שיכתוב שטר: **בשטר** שכותב על הנייר או על החרס שדי נתונה לך שדי קנויה לך ומוסרו לקונה. ודוקא במתנה נקנה הקרקע בשטר. אבל במכירה, עד שיתן את הכסף. אלא א״כ מוכר שדהו מפני רעתה, דבהא קנה בשטר לחודיה. ומנלן דמקרקעי נקנין בשטר, דכתיב (ירמיה ל״ב) וכתוב בספר וחתום: **ובחזקה** כגון שחפר בקרקע מעט, או נעל, וגדר, ופרץ כל שהוא בפני המוכר. ואם היה שלא בפניו, צריך שיאמר לו לך חזק וקני. ומנא לן שקרקע נקנה בחזקה, דכתיב (דברים י״א) וירשתם אותה וישבתם בה, במה ירשתם בישיבה: **ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה** דכתיב (ויקרא כ״ה) או קנה מיד עמיתך, דבר שאפשר לתתו מיד ליד אינו נקנה אלא בנתינה מיד ליד: **נקנין עם נכסים כו׳** אם מכר מטלטלין עם הקרקע, כיון שקנה לוקח הקרקע באחת מג׳ קנינים הללו, נקנו מטלטלין עמה. והוא שיאמר לו קנה [הנ] אגב קרקע. ונפקא לן מקרא דכתיב בדברי הימים (ב׳ כ״א ג׳) ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצורות: **וזוקקין** נכסים הללו שאין להם אחריות את הנכסים שיש להם אחריות כו׳. אע״ג דאין נשבעין על הקרקעות, היכא דטענו מטלטלין וקרקעות ונתחייב לישבע על המטלטלין, זוקקין המטלטלין את הקרקעות לישבע עליהם ע״י גלגול שבועה. ולמדנו גלגול שבועה מסוטה, דכתיב (במדבר ה׳) ואמרה האשה אמן אמן, אמן מאיש זה, אמן מאיש אחר. אמן שלא שטיתי ארוסה, אמן שלא שטיתי נשואה, שומרת יבם, וכנוסה: **ו כל הנעשה דמים באחר** מפרש בגמרא כל הנישום דמים באחר, כל דבר שאם בא לתתו דמים באחר צריך לשומו, דהיינו כל מטלטלין בר ממטבע: **כיון שזכה זה** כלומר כיון שמשך האחד נתחייב האחר בחליפין בכ״מ שהם, אם מתו או אבדו ואע״פ שלא משך, לפי שבמשיכת המוכר

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּהֵמָה דַקָּה נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה: **ה** נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת, נִקְנִין בִּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. וְשֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת, אֵין נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה. נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת, נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת בִּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. וְזוֹקְקִין נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת אֶת הַנִּכְסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת לִשְׁבַע עֲלֵיהֶן: **ו** כָּל הַנַּעֲשֶׂה דָמִים בְּאַחֵר, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה, נִתְחַיֵּב זֶה בַּחֲלִיפָיו. כֵּיצַד,

אהלי שם

במשיכה. ויש לומר, דקנינים הם הוראת בעלות. ודבר שדרכו בהגבהה, על ידי משיכה אין הוראת בעלות. ולכן לא נקנה אלא בהגבהה. ומצד שני, דבר שנקנה במשיכה, כתב הר״ב, כל שכן בהגבהה. ואע״פ שדרכו במשיכה, מכל מקום, בודאי שהגבהה היא הוראת בעלות הנכרת ובולטת, ולכן קונה בכל מקום ובכל דבר. **ה ושאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה.** וצ״ע, הא מטלטלים נקנים בהגבהה או בקניז סודר. או בחליפין בכל מקום או במסירה ברשות הרבים, וגם קונים בסיטומתא, וגם באודיתא, וגם בקנין אגב. ויש לומר, דכל כוונתו, לאפוקי שלא נקנה בכסף שטר או חזקה, אבל, אין הכי נמי, שיש עוד קנינים אחרים. והקנינים האלו הם בישראל הקונה מישראל, אבל בישראל הקונה מנכרי ונכרי הקונה מישראל, יש להם דינים אחרים, עיין בסיפרי ״הגדת אהלי שם״. **ו כל הנעשה דמים באחר, כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו.** והנה מטבע לא

חושן משפט סימן קצח

קצות החושן

(ג) **וכן אם התנו.** ובש"ך [סק"י] השיג, וכתב דלא מהני תנאה אלא באתרא דכתבי שטרא, כיון דמדינא כסף קונה אלא דלא סמכה דעתא עד דליכתוב שטרא, וכל שהתנה סמיך דעתיה, אבל היכא דאינו קנין, היכי מהני תנאה למשוי קנין, ע"ש. ועיין ב"ח [סעיף ט"ז] וט"ז°.

ונראין דברי הב"י [המובא בציונים אות י"א] והרמ"א מהא דאמרינן ריש פרק הלוקח עובר פרתו [בכורות י"ג ע"ב], איתיביה הלוקח גרוטאות מן העכו"ס ומצא בהם עבודת אלילים, אם עד שלא נתן מעות משך, יחזיר, ואם משנתן מעות משך, יוליך הנאה ליס המלח, ואי אמרת מעות קונות, משיכה למה לי, הכא במאי עסקינן שקיבל עליו לדון בדיני ישראל כו'. ומבואר, דאפילו למאן דאמר משיכה אינו קונה בגוי, אפ"ה אם התנה לדון בדיני ישראל מהני, ואינו אלא מצד התנאי, וא"כ מוכח דכל מידי דהוי קנין בשום מקום, מהני ליה תנאה שיהיה מועיל, וה"ה בקנין כסף לדידן, כיון דהוי קנין בגוי לדעת כמה פוסקים [ראה טור סימן קצ"ד סעיף ז' וטור יו"ד סימן ש"כ], וכן בקרקעות ודאי כסף קונה, מהני תנאה שיהיה נקנה בקנינו.

(טז) דליכא למיחש לדליקה נקנו במעות (ג)יאוכן (יז)אם התנו בהדיא דמעות יקנו קנו.

ו יבויש אומרים דשכירות מטלטלים נקנה בכסף דליכא למיחש שמא יאמר לו נשרפו חטיך בעליה דכיון שהגוף שלו טרח ומציל.

ז יגהספינה הואיל ואי אפשר להגביהה ויש במשיכתה טורח גדול ואינה נמשכת אלא לרבים לא הצריכוה משיכה אלא נקנית במסירה וכן כל כיוצא בזה ואם אמר לו לך משוך וקנה אינו קונה הספינה עד (יח)שימשכנה כולה ויוציאנה מכל המקום שהיתה בו שהרי הקפיד המוכר שלא יקנה זה אלא במשיכה.

ח ידמסירה זו שאמרו אין צריך שימסרנה מידו ליד לוקח אלא כיון שאחז בה הלוקח בפני המוכר או במצותו הוה ליה מסירה.

ט טומסירה אינה קונה אלא ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם (טזוהכניסה שם (יט)שלא ברשות בעל החצר) (כ)ומשיכה אינה קונה אלא בסימטא או בחצר של שניהם והגבהה קונה בכל מקום. הגה יזאמר ליה המוכר לקנות במסירה או במשיכה במקום שאינן קונין לא מהני ולא קנה.

י יחלפיכך אם היתה הספינה עומדת ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם והקפיד המוכר ואמר ליה משוך וקנה צריך למשכה כולה ושיוציאנה מאותו רשות שאין משיכה קונה בו ויכניסנה לרשות שהמשיכה קונה בו.

יא יטהיתה עומדת בסימטא או בחצר שניהם אינה נקנית אלא במשיכה ולא במסירה.

יב כהיתה עומדת ברשות הרבים ולא אמר להם המוכר כלום והלך הלוקח ומשך לא קנה עד שימשכנה כדינה מרשות הרבים לסימטא אף על פי שנקנית במסירה ברשות הרבים ומסירה אינה צריכה שימסור לו מיד ליד אפילו הכי כיון שהתחיל למשוך כבר גילה בדעתו שאינו רוצה לקנות בחזקה זו שהוא מחזיק ותפוס בה אלא במשיכה.

יג כאיש אומרים דספינה אינה נקנית במשיכה אלא כדרך משיכתה כגון (כא)שמונחת במים או ברקק מים שהוא בסימטא או בחצר של שניהם אבל אם היתה ביבשה אינו קונה עד שיגביהנה.

יד כבדבר הנקנה במשיכה שהיה ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם ומשכו הלוקח לרשותו או לסימטא כיון שהוציא מקצתו מרשות הרבים או מרשות שאינה של שניהם (כב)קנה מאחר שמשכו כולו והוציאו מכל המקום שהיה בו.

טו כגהנותן דמי המטלטלים או מקצתן וחזר בו הלוקח ואמר לו המוכר בא וטול מעותיך הרי המעות אצלו

ציונים ומקורות יא. ב"י סעיף א'. ד"מ שם. יב. נמוקי יוסף ריש פרק הזהב ב"מ ל' ע"א מדפי הרי"ף. ד"מ ט"ו. יג. שם בגמב"ם פ"ג ממכירה דין ג'. יד. טור סימן קל"ז סעיף ז' בשם הרא"ש ב"ב פ"ה סי' ב'. טו. שם בטור סימן קצ"ז סעיף ח'. טז. המגיד משנה (פ"ג) שם פ"ד ממכירה ה"ג בשם רשב"א ב"ב ע"ו ע"ב ד"ה אביי. ד"מ שם סעיף ח'. יז. ר"ן פרק קמא דקדושין ט' ע"ב מדפי הרי"ף. ד"מ שם. יח. המגיד משנה שם בפ"ג ממכירה ה"ג. ב"י (מחודש סעיף ג') סעיף ח'. יט. שם במגיד משנה פ"ג ממכירה ה"ג וב"י סעיף ח'. כ. שם במגיד משנה פ"ג ממכירה ה"ג בשם רשב"א ב"ב ע"ו ע"ב ד"ה ולענין. כא. טור סעיף י"א בשם רבינו יונה ב"ב ע"ו ע"ב ד"ה עלה. כב. שם בגמב"ם בפ"ד ממכירה דין ד'. כג. לשון רמב"ם שם בפ"ז ממכירה דין ג'.

נתיבות המשפט

משפט האורים - ביאורים

לא הוי המוכר עליהן, כמ"ש הב"י בסוף סימן זה בטור, דאחר שנעשה קנין גמור בהחיטין אין המוכר עליהן אפילו שומר חנם, ע"ש.

משפט הכהנים - חידושים

(טז) **דליכא למיחש לדליקה.** ושאר אונסים לא שכיחא. סמ"ע [סק"י]. והש"ך [סק"ט] חולק, וס"ל דלא פלוג רבנן, רק דבכל ענין מעות אינן קונות.

(יז) **אם התנו.** והש"ך [סק"י] חולק, דדוקא לעיל סימן ק"צ [סעיף ח'] דכסף במקום שכותבין השטר מהני תנאה, דשם הכסף דין תורה, רק דלא סמכה דעתו בלא שטר, והיכא דסמיך סמיך, משא"כ הכא דתיקנו חכמים דמעות אינן קונות, לא פלוג. ועוד, דהא מתנה על מה שאמרו חכמים, וכל המתנה על מה שאמרו חכמים תנאו בטל, דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה [כתובות נ"ו ע"א]. ועוד, דהא דיכול להתנות בדבר שבממון, היינו היכא דשייך ענין מחילה, אבל אינו יכול להתנות לעשות קנין במה שאינו קנין, כמו שאינו יכול להתנות ולומר פלוני יירש במקום שאינו יורש. ובב"ח [סעיף ט"ז] תירץ, דשאני הכא כיון שלא עקרו חכמים קן המעות רק משום טובת הלוקח, יכול להתנות ולומר, לא ניחא לי בתקנתא דרבנן שהוא לטובתי. ולמאן דס"ל דתנאי מהני, אפילו התנה המוכר ושתק הלוקח, כשהתנה בתחילת המקח מהני, ועל דרך שכתב המחבר סימן ר"ז [סעיף א']. סמ"ע [סקי"א].

(יח) **שימשכנה כולה.** היינו מלא ארכה, ואם עומדת ברשות הרבים צריך למשכה מרשות הרבים לסימטא, ושוב לא בעי שימשכנה בסימטא מלא ארכה כדלעיל סעיף ג'. [סמ"ע סקט"ו].

(יט) **שלא ברשות.** דאל"כ, הו"ל חצר של זה שהרשהו או של שניהם. סמ"ע [סקט"ז].

(כ) **ומשיכה אינו קונה.** היינו במקום שצריך משיכה, כגון שגילה דעתו לקנות במשיכה כמו בסעיף י"ב. סמ"ע [סקי"ז].

(כא) **שמונחת במים.** וה"ה מסירת הספינה ברשות הרבים לא מהני אא"כ מונחת על המים. סמ"ע [סקי"ט].

(כב) **קנה מאחר שמשכו כולו.** פירוש, ואין צריך למשכו בסימטא שיגיע סופו למקום שהיה ראשו תחילה, אלא כיון דמשכו כולו מרשות הרבים לסימטא, תו לא צריך למשכו בסימטא כדי כולו. סמ"ע [סק"כ].

הגהות אמרי ברוך - לקצות החושן

ס"ק ג'. הכא במאי עסקינן שקיבל עליו לדין בדיני ישראל כו', ומבואר דאפילו וכו'. נ"ב, עיקר ראיתו ל"ל מדברי הגמ' שם, אי הכי מעות למה לי, יעו"ש.

אם מועיל תנאי לקנות מטלטלין במעות בלא משיכה

לא מצאנו, אולי הכוונה לב"ח סעיף ט"ז

שולחן ערוך חו"מ סימן קצח סעיף ט

קנין מסירה מהני רק ברה"ה, ולהיפך משיכה היא דוקא לסימטא או לרשותו. וע' ברמ"א דאפילו התנו המוכר והקונה שיועיל הקנין, מ"מ אינו מועיל נגד תקנת חז"ל. *ומבואר מכאן דאף שיש קנינים שדומים לכאורה, מ"מ אין ללמוד מקנין לחבירו, וכל שלא עשה כתקנת חכמים לא קנה כלל.*

The act of "*mesira*" [handing over the reins] is only effective in a public domain. The act of "*meshicha*" [pulling the object] only works outside of a public domain. Rema adds that even if the parties agreed to make use of the *kinyan* in the wrong place, the *kinyan* will not work at all. *This proves that* kinyanim *were given strict parameters by Chazal, and they are only effective within those guidelines.*

ואין כונתו להקנותו דווקא ללוקח ולא לזולתו, אלא מסלק רשות ומקנהו לכל זוכה, ונחלקו הראשונים בטיבה של כונה זו האם דינה כהקנאה וכל הקודם זוכה מן הגוי (ולכן מהני שטרו אף לאחר שקיבל כספו כשי' הראשונים הנ"ל) או שמא מהות כונה כללית זו כהפקר דזה בעצם גדר ההפקר שכל אדם יכול לזכות בו (וזה שי' הרא"ש וסייעתי' דתו לא מהני שטר הגוי) ודו"ק בזה.

אל"ח 1234567

סימן מב

ביסוד תורת הקנין

הנה ידוע לכל עמלי תורה שתורת הקנינים ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, רבו ענפיה והעמיקו שרשיה וגדולי הדורות העמיקו והרחיבו בסוגיא זו עד למאוד עד שכמעט לא הניחו מקום להתגדר בה, ואעפ"י כן אמרתי בלבי, אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, ובאתי ללקט שבלים אחר הקוצרים. העמקתי בתורה זו לפי קט שכלי, והעליתי על הכתב בקיצור את אשר נתבאר ונתבהר לי בשרשי עניניה והסתעפות ענפיה.

א

אבות ותולדות בקנינים

הנה מצינו בלשון הריטב"א בשני מקומות גדר אבות ותולדות בקנינים, בקידושין (ג ע"א) כתב בביאור דברי הגמ': "ס"ד אמינא הואיל וגמר קיחה קיחה משדה עפרון מה שדה מקניא בחליפין אף אשה נמי" וכו' ומסקנתה "חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה ואשה בפחות משו"פ לא מקניא" דהו"א דחליפין הוי תולדות כסף ומאחר שידענו דכסף מהני בקידושין ה"ה דחליפין מהני בה, ותירצו דבאמת אין חליפין תולדת כסף אלא קנין בפני עצמו הוא ולפיכך לא מהני בקידושין דאין האשה מתקדשת אלא בכסף שטר וביאה. ועוד מצינו בדברי הריטב"א בקידושין (כ"ה ע"ב) דמסירה והגבהה הוי תולדות משיכה, עי"ש.

ולקמן (באות ג) נבאר בס"ד מה הן דרכי ההבנה בקנין חליפין לפי ההו"א שתולדת כסף הן, ולמסקנה דאינן תולדות כסף אלא קנין בפני עצמו.

אוצר החכמה

אך ראשית ההתבוננות בדברי רבינו הריטב"א היא בעצם ההגדרה דיש אבות ותולדות בקנין. ונראה ביסוד דבריו, דהלא פשוט הוא בכל מקום שאין במעשי הקנין 'הלכתא בלא טעמא' וגזה"כ, כמו שמצינו לרוב בהלכות איסור והיתר ושבת וכו', אלא כל קניני התורה מושתתים על סברא והגיון ובכל קנין יש הגיון פנימי באיזה ענין תחודש הבעלות על ידו [ואף שכמדומני שלא מצינו בשאר הראשונים והפוסקים גדר מחודש זה של 'אב' ו'תולדה' בקנין, אין קפידה בלשונות, ואחת היא לנו אם נאמר אבות ותולדות, שרשי הקניניס וענפיהם, או יסודות הקנין וחלקיהם] ומ"מ נראה ברור שלא כל מעשה קנין הוא ענין וגדר בפני עצמו אלא יש בהם אבות, שרשים או יסודות הקנין שבכללם מעשי הקנין כולם. ולאחר התבוננות ועיון בגדרי הקנין כולם נראה לענ"ד שארבעה הן אבות הקניניס וכל השאר תולדותיהם, וארבעת האבות הן, התמורה, הרשות, הראיה, והפגנת הבעלות, ונבאר.

ב

יסוד התמורה

ידוע בשער בת רביס מה שנחלקו רבותנו הסמ"ע והט"ז בחושן משפט (סי' קג) בקנין כסף, הסמ"ע כתב (בס"ק א) דכסף קנין צריך להיות 'כסף שווי' והט"ז (שם) הקשה דהרי האשה מתקדשת בכסף אף שפשוט דשוה פרוטה איננו שווי האשה, וע"כ דכסף 'קנין' הוא ולא כסף שווי.

ובאבני מלואים (סי' כט ס"ק ב) כתב דאף פרוטה באשה 'כסף שווי' הוא דזה דינה שמתקדשת בפרוטה, והביא ראי' מדברי הרא"ש (בכתובות פ"ו) שכתב לגבי המוכר שטר חוב וחזר ומחלו דלמאן דדאין דינא דגרמי חייב המוחל לשלם ללוקח, וחידשו הראשונים דאינו משלם לו את סך כל החוב אלא מה שהוא שוה להימכר. ובקידש אשה בשטר הלואה ואח"כ מחלה משלם לה שוה פרוטה, הרי דזה שויה וכסף קידושיה. וכעי"ז כתב באמרי

מנחת אשר בבא בתרא סימן מב
בכללות יש לחלק את כל הקנינים לד' סוגים: תמורה – הקונה והמקנה עושים קנין עם דבר אחד, ותמורתו יקבל דבר אחר: כסף, קנין סודר. רשות – החפץ נכנס לרשות הקונה: משיכה, חצר, ד' אמותיו, כליו של קונה, הגבהה תוך ידו. ראיה על גמירות דעת – שטר, אודיתא [קנין סודר ג"כ יכול להשתייך לסוג זה]. הוראת בעלות: חזקה.

The Acharonim generalize the various *kinyanim* into four categories: **Exchange**- including money and *sudar*; **Taking possession**- including *chatzer*, *hagbaha*, and many others; **Proof of commitment**- including written contracts and *odisa* [admission]; **Physical expression of ownership**- including *chazaka*.

סעיף ו' יב) **משוך הכלי לקנות מה שבתוכו.** לעיל סימן קנ"ז סעיף ו' כתב המחבר להשוה לקנות גם מהני לפילו לקנות הכלי עצמו, וכ"ש לקנות על ידו מה שבתוכו להשוה לקנות, אלא דלפ"ז נמיח כאן לכתוב בשוה לשון מקניהו, אלא גם לומר דכל שמשכו בפני המוכר ג"כ שימשך לו המוכר משכהו וקניהו בשופן המועיל, וק"ל: **סעיף ז' דבר שדמיו קצובים כו'.** ופירש הרשב"ם פרק המוכר הספינה [ב"ב פ"ח ע"א ד"ה והני] בגון כלים שיש להם קצה למטה לעולם נכך וכך, וכן גרסה מדברי הרמב"ם פ"ד דמכירה [ה"ט], ולפפוקי המגיד משנה שם [ה"ד] נשמ הרשב"ם [בחידושיו שם] דפירש דמיו קצובים מפי המוכר או שמכר עכשיו בפירוש זה [*ב]כך וכך כו', ע"ש שהביאו ובדברי משם [סעיף י"] שהניחו, ע"ש: **יד כפי מה שישומו שלישה.** לאו דוקא שלשה, אלא ה"ה שם אמר כפי מה שישום אחד לדעת הרשב"ם [בתשובה ח"ב סי' קפ"ה] שהביאו הב"י בסוף סימן ר"ו, ועיין פרישה [סעיף י"] מה שכתבתי עוד מזה: **טו[זו] היו הפירות בסימטא או בחצר של שניהן.** פירוש, אפילו היו בכליו של לוקח, מ"מ כיון שדקדק לומר כור בשלשים מי מוכר לך, ולא אמר שאם נפלגש, גילה דעתו שיהיה הכל קנין אחד ולא יקנה זה בלא זה, משו"ה יכולין למחול זו קודם שיגמור

הלוקח בפניו קנה ואפילו לא אמר לו יב)משוך הכלי לקנות מה שבתוכו.

ז יאין הרשות קונה ולא הכלי ולא משיכה ולא הגבהה אלא אם כן פסק תחלה המדה בכך וכך אבל כל זמן שלא פסק אין לו שום צד שיקנה בו [ד]כל זמן שלא פסק לא סמכה דעת [ה]דשניהם שמא לא יסכימו על הסכום [ו]ואם המקח [יג]דבר שדמיו קצובים אף על פי שלא פסק קנה [ז]וכן אם אמר ליה הריני מוכר לך [יד]כפי מה שישמוהו שלשה קנה אפילו אין דמיו קצובים. טו[זו]היו הפירות בסמטא או

יב) מה שבתוכו כו'. עיין לעיל סימן קנ"ז סעיף ו': **סעיף ז' כפי מה שישמוהו כו'.** ועיקר נלמד מדברי המקנה:

ציונים ומקורות טו) עם בגמ"ס פ"ד ממכירה דין ז'.
ה) ממהדורת רמ"א דפר"ר ואילך: **שניהם**, וכ"ה בטור.

טורי זהב

ש"ע **סעיף ז'. היו הפירות בסימטא.** כתב הראב"ד [בהשגות פ"ד ממכירה ה"ז] ע"ז, עירבב דבריו שלא פירש לאיזה כלי עירה, והוא עוסק ובא לתוך כלי של מוכר, וא"כ אפילו מדד כל הכור לא קנה *דאפילו בסימטא כו'. ונראה לי דעת הרמב"ם (כמ"ש) [*במה שכתב] תחילה היתה בסימטא, מיירי בכליו של לוקח ולא בשל מוכר, וכיון שהיתה שם מדידה קנה הלוקח, וכ"כ בהדיא (ב"י בשם רשב"א) *[נמוקי יוסף ב"ב מ"ג ע"א מדפי הרי"ף בשם ריטב"א] בדעת רי"ף שהוא כדברי רמב"ם וז"ל, כור בשלשים כו', הכא מיירי דקפיד אמכירת כל הכור משום שצריך המוכר למעות ואין מקנה לו פחות מכור ולא יותר מכור, ומשו"ה לא קנה עד שימדוד כל הכור, ומיירי שימדוד לתוך כליו של לוקח, ומדצריך לא צריך מדידה כיון שקיבל עליו מוכר קנה הלוקח, ואי בכלים ורשות לוקח הא קי"ל דכליו של לוקח אינו קונה אלא במקום שיש לו רשות להניחו שם, ולא קנה (כמו) [*נמ"ר] ברשות מוכר אפילו מדד מוכר בתוכו עד שיאמר לו זיל קני, ואי *בכליו ורשות מוכר לא קנה אלא במשיכה כדאמרינן שמדד המוכר לכליו של לוקח העומד בסימטא או ברשות שניהם, וכיון שקפיד אמדידת (כלי) [*כולו] לא קנה עד שיגמור סאה אחרונה, עכ"ל. וזהו בעצמו שיטת הרמב"ם, ונמצא שיטת הרמב"ם ורי"ף דצריך מדידה דוקא בסימטא וברשות שניהם, וכדעת רבינו [הטור] בסעיף (ה') [ו'] דדוקא בכלים של לוקח ורשותו לא בעינן מדד, אבל בסימטא ובכליו של לוקח בעינן מדד, וזהו עיקר ההוכחה של רמב"ם ורי"ף דמיירי הא דרב ושמואל באומר כור בשלשים כו' [שם פ"ו ע"ב] דאיירי בסימטא, מדאמר בסיפא כור בשלשים סאה בסלע ראשון ראשון קנה, משמע שהוא מטעם מדידה וכמ"ש (ב"י בשם נ"י) [נמוקי יוסף בשם ריטב"א]. ונראה לי שבחנם הגיה המחבר כאן במ"ש בספרי הרמב"ם [המובא בציונים אות ט"ז] הואיל ואין הפירות ברשות המוכר ולא ברשות הלוקח*, ובהעתק המחבר כאן כתוב ולא ברשות הרבים, וכן ראיתי בדברי המגיה של דפוס כסף משנה שכתב, צ"ל ברשות הרבים ולפי שאין [**הגמרא] תחת ידינו לא שלחתי בה יד, עכ"ל. ונראה לי

בראב"ד: **ואפילו** ממהדורת קניגסברג

ע"פ דבורי רבינו להלן

בנמוקי יוסף: צ"ל

ע"פ נמוקי יוסף

בנמוקי יוסף: **ברשות לוקח ובכליו של מוכר**

ע"פ נמוקי יוסף

ממהדורת קניגסברג

*ראה יקקוס ושיניירי נוסחאות ברמב"ם מהדורת פרנקל

**ע"פ המגיה

כגירסת הרמב"ם וא"צ להגיה, דבא בזה לתת טעם למה הצריכו כאן למדידה דוקא ולא קנייה כליו של לוקח, ע"ז תירץ שאין כאן רשות גמור ללוקח דאז לא צריך למדידה, ולא רשות גמור של מוכר דאז לא הוי מהני מדידה, אלא סימטא או חצר של שניהם, וזהו ברישא. וכן בחלוקה דרשות לוקח וכליו של מוכר, משו"ה צריך מדידה ומהני מדידה, כיון שהמוכר מודד הו"ל כאומר זיל קני, וזהו בעצמו שפיים הרמב"ם ואילו לא היו הפירות בכליו של מוכר, דהיינו חלוקה הב', אלא הוה גם הכלי של הלוקח לא צריך מדידה, וסיים שם ברמב"ם כמו שביארנו, וז"ל שם דין (ה') [ו'] (*בתר') דאם היו הפירות ברשות הלוקח כיון שקיבל עליו המוכר למכור קנה הלוקח ואע"פ שעדיין לא מדד. וזה לא כב"י [סעיף ו'] דס"ל לרמב"ם ורי"ף לא בעינן מדד בסימטא. דמבואר בגירסא שזכרנו שכתב להדיא כמו שכתבתי. ואין להקשות ממה דכתב שם נמוקי יוסף לעיל מזה [שם מ"ב ע"ב מדפי הרי"ף] בסימטא א"צ מדידה אם נותן המוכר פירות לכליו של לוקח, דע"כ לומר דהריטב"א שאח"כ פליג ע"ז, דאין חילוק לומר דהכא דוקא בעינן מדידה כיון שאומר כור בל' סאה בסלע, דא"כ מאי פריך על מדידה אי הוה ברשות וכלי לוקח, (הוא) [*הא] י"ל דצריך משום דאמר כור בל' כו'. ומ"ש ב"י [שם] מדלא הביא ריי"ף הא דאמר רב אסי אמר ר' יוחנן [שם פ"ד ע"ב]. דבעי למימר בגמרא [שם] דאפילו מדד והניח על גבי קרקע דסימטא קנה, ובזה יש ספק בגמרא אי קיבלוהו מיניה דרב אסי או לא, ומשו"ה לא פסקו דקנה בזה, אבל בסימטא ולתוך קופתו של לוקח ודאי קנה, ומיהו מדידה ודאי בעינן וכמשמעות דברי ר' זירא שם שאמר שמא לא שמע רבי אלא במודד לתוך קופתו, משמע דמדידה עכ"פ בעינן. ותו, מדכתב ריי"ף בהספינה שם [מ"ג ע"ב מדפי הרי"ף] בפשר דבר מאי דס"ל וז"ל, אם ברשות הלוקח וליתנהו בכליו של מוכר הא אמרינן ברשות לוקח כיון שקיבל עליו המוכר קנה אע"פ שלא מדד. ול"ל כאן מדד, שמע מינה דאח"כ כי מוקי לה בסימטא או ברשות לוקח וכליו דמוכר, הוי במדידה דוקא אפילו בסימטא וכליו דלוקח, דזה פשוט דמ"ש ריי"ף בסימטא היינו בכליו של לוקח, דאילו כלי

באר הגולה

סעיף ז' ג. שם [בטור] סעיף י' מגריימע [בב"ב] ריש דף פ"ו. ס. כלא"ל רבינו להוסיף כיוצא דמר וזועזע שם. ע. כ"כ הלא"ס שם נפסקקו [פ"ה סי' ט"ז] וכ"כ הרמב"ם בפרק ד' מהלכות מכירה דין י"ב. וכתב הרב המגיד, פשוט ויפ"ו מעובדא דהמהו קלי דקיילי דמייהו [שם דף פ"ם ע"ב]. פ. טור שם, למדו מדגרסינן בפוף ע"ז דף (ע"ז ע"ב) [ע"ב ע"א] והביאה הרי"ף בפוף פרק בית כור [ב"ב נ"א ע"ב מדפי הרי"ף]. ג. לשון הרמב"ם שם פ"ד [מממכירה] דין ז'.

הכל לשון הרמב"ם [פ"ד ממכירה ה"ז-י"], וכשיטת הרי"ף שם [ב"ב מ"ג ע"ב מדפי הרי"ף], וכ"ש הרא"ש שם [ב"ב פ"ה סי' ט"ז] וז"ל וז"ל, וס"ל דמ"ש שם [פ"ד ע"ב] בשומד לתוך קופתו, פירוש לתוך קופתו של מוכר, דעל כרחך אפי' מודד הוא במוכר, דלו דוקא גלא"ס קנה משום מציכה כמשמ"ה: **סעיף ז' כ.** היו כו'. לשון זו"ע שבסעיף זה וסעיף ט' וסעיף י' לו כלי"ו, וס"ל דמ"ש שם [פ"ד ע"ב] בשומד לתוך קופתו של מוכר, דעל כרחך אפי' מודד הוא במוכר, דלו דוקא גלא"ס קנה משום מציכה

באר היטב

סעיף ו' יב. שבתוכו. עיין לעיל סימן קנ"ז סעיף ז' ולקמן סימן ר"ג סעיף ט"ו. [ש"ך סק"ח-ט"]: **סעיף ז' יג.** שלשה. לאו דוקא שלשה, אלא ה"ה אם אמר כפי מה שישום אחד לדעת הרשב"ם שהביא הב"י בסוף סימן ר"ו. ממ"ע [סק"ד]:

פתחי תשובה

סעיף ז' ג. כפי מה שישמוהו שלשה קנה. עיין באר היטב [סק"ג]. ועיין מה שכתבתי לעיל סימן י"ב סעיף ז' ס"ק ט' בענין אם צריך לפרט דוקא מי יהיו השמאים, עיין שם:

תנאים בקנין

שו"ע חו"מ סימן ר' סעיף ז'

מעשה קנין לא מהני כל זמן שלא פסקו הדמים מטעם דליכא סמיכות דעת. אך בדבר שקצבתו ידועה גם בלא פיסוק בהדיא מועיל הקנין. *ובאגרות משה חו"מ סימן נא מחדש שאם נתן מעות וגם עשו קנין מסתבר שחל הקנין בכל אופן, ע"ש.*

A *kinyan* cannot be effective to complete a sale if the parties haven't yet agreed upon a price. The reason is because there cannot possibly be a true commitment from either side because the price may not be agreeable. If there is a standardized market price, then the *kinyan* would be effective.

קצות החושן

וכבר הרגישו בזה הכ"ן [שם ז' ע"א מדפי הרי"ף] והכריעו"ף [שם ד"ה אילימא] ומוס' רי"ד דף (י"ט) [ט"ז ע"א] ע"ש, וטופו דבריהם בסימן ל"ט סק"מ ס"ק. [עיין משה"א סק"ח].

עוד פיתוח להרב ר' יהוסף הלוי נהגה דמכח מין במין מכחן מין במין, ומשום דמשיכה מינה קונה מגלא היכא שזוכה בגוף החפץ, מגלא היכא שגוף

קצות החושן

ל 'המוכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מקצת הדמים והיה יוצא ונכנס ותובע שאר הדמים אפילו לא נשאר לו אלא זוז אחד (יב)לא קנה הלוקח את כולה אף על פי שכתב השטר (יג)או החזיק חזר בו הלוקח יד המוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך או קנה מהקרקע כנגד המעות שנתת ונותן לו מהזיבוריה שבה (יאונותן לו [ו]כפי השער של

המקח מינו זוכה בו מכני מציאה למשכון מגלא גריר קנין כספ, והא דכע"מ קונה מכחן בשעת הלוואה, משום קנין כספ, ולמאר הלואה משום שהוא בגוביינא דבי דינא. והוא בנ"י ריש פ"ק דמציעא [ב' ע"א מדפי הרי"ף]. ועיין מה שכתבנו בסימן ע"ב סק"ב וסק"ב, ועיין במידושי לסה"ע סימן כ"ט [אבני מלואים סק"י-י"א].

ציונים ומקורות י. לשון רמב"ם ריש פ"ם ממכירה. יא. כ"ן פ"ק דקדושין יב"י מדפי הרי"ף, המגיד פרק (ס') ח' ממכירה ה"ב, ג"י סעיף י"א בשם הרמ"ם ב"מ פ"ו סי' ז'. ד"מ י"ח.

נתיבות המשפט

משפט הכהנים - חידושים

(יב) לא קנה הלוקח את כולה. עיין סמ"ע [סק"א]. ועיין ביאורים [סק"ו] דכונת דבריו [של הרא"ש] דכנגד המעות שלא נתן יכול כל אחד לבטל המקח מדינא, וכנגד הדמים שנתן יש להחזור בו דין ידו על התחתונה. והיינו שאם המוכר חזר בו מכנגד הדמים שלא נתן ורוצה לקיים המקח כנגד הדמים שנתן, והלוקח אומר כיון שאתה חוזר מהמקח נגד הדמים שלא נתתי אחזור מכל וכל, יש ללוקח החוזר בו אף נגד הדמים שנתן דין ידו על התחתונה, והיינו שיכול לסלק אותו במעות או בזיבורית שבנכסיו כשער של עכשיו, דאין דינו בבינונית כבעל חוב, משום דלא שייך ביה נעילת דלת. ואם לוקח חוזר בו כנגד הדמים שלא נתן, והמוכר אומר כיון שאתה חוזר נגד הדמים שלא נתת אחזור מכל המקח, יש להמוכר החזור נגד הדמים שנתן דין ידו על התחתונה, והיינו שהלוקח יכול לכופו שימכור המוכר כל אשר לו ויתן לו מזומנים דוקא, ואם הלוקח רוצה יכול לכופו אף שיש לו מעות ליתן לו קרקע דוקא מעידית שבנכסיו כשער של עכשיו, רק שאינו יכול לכופו בקיום מקצת המקח של הקרקע זו.

ועיין ביאורים דהעיקר כדברי הר"ן, והיינו שאם המוכר החזור בו נגד הדמים שלא נתן, יד הלוקח על עליונה, שיכול לכוף להמוכר בקיום המקח נגד הדמים שנתן, רק שנותן לו מזיבורית שבה כשער שפסקו כדין מוכר חצי שדה, ואם ירצה יכול הלוקח לומר כיון שאתה חוזר נגד הדמים שלא נתתי אחזור בי מהכל, ויכול לכופו שיתן לו מעות, ואם אין לו מעות, אם יש לו מעות יכול לכופו שיתן לו מעידית שבה כפי שער של עכשיו. ואם הלוקח חוזר בו נגד הדמים שלא נתן, יש לו להלוקח דין החוזר בו וידו על התחתונה, והיינו שאם המוכר רוצה יכול לכוף להלוקח בקיום מקצת המקח נגד הדמים שנתן, ונותן לו מזיבורית שבה כפי שער שפסקו, ואם ירצה יכול להחזיר לו מעותיו, ואם אין לו מגביהו מזיבורית שבנכסיו. וכן צריך להגיה בהרמ"א, שאצל חזרת הלוקח דנותן לו מזיבורית שבה דהוא בתורת קיום מקח, נותן לו כשער שפסקו, ואצל חזרת (הלוקח) [ה"המוכר] דנותן לו מעידית שבה, דלעולם אין צריך ליתן לו עידית רק בתורת גובייאנא, נותן לו כשער על עכשיו. וזה דוקא בקרקע שיש בו דין חלוקה כמבואר בסמוך [סק"ח].

ממהדורת תקצ"ו

(יג) או החזיק. וה"ה אם קנה בקנין סודר. סמ"ע [סק"ב].

משפט האורים - ביאורים

ביאור דעת הרא"ש בב"מ ופסול המקח בנגייל ונפיק אזוזי

[ו] כפי שער של עכשיו. עיין סמ"ע ס"ק י"ג, ומסיק דלגבי הרמ"ם [ב"מ פ"ו סי' ז'] והטור [סעיף י"א] בעייל ונפיק אזוזי נמצטל המקח לגמרי, רק דידו על המחתונה, ליכול לומר מן לי מעות וממויב למכור כל מאר לו ליתן לו מזומנים דוקא, ואם רצה לומר מן לי קרקע וממויב ליתן לו קרקע מעידית שבנכסיו כשער של עכשיו אף שיש לו מעות. ולכאורה תמוה, דהא הרמ"ם הסאה היש פרק המוכיר [שם] וז"ל, והא דאמר גבי ממכא [שם ע"ז ע"ב] שהמקח בטל לגמרי, הוא לפי שהמוכר אינו יכול לחלוק והמוכר אינו רוצה להיות שותף עמו, אבל במידי דבר חלוקה יש המקח בטל אלא כנגד מה שמייב לו וכו'. והוא תמוה, דהא להרמ"ם גם בקרקע המקח בטל לגמרי רק שיד המוכר על המחתונה, ומ"כ לא היה הסאה להרמ"ם רק ממאי לא ממרינן ג"כ גבי ממכא כל המוכר כו ידו על המחתונה, ועל זה לא מירץ הרמ"ם כלום, דמטו משום שאין בהם כדי חלוקה א"י ליתן לו מזומן דוקא. וגם הלשון של הרמ"ם אין לו הבנה כלל לפי פירוש הסמ"ע. וגם הלשון בטור [שם] שהמכח ומבטל המקח כנגד המעות שמייב לו עדיין, וכנגד המעות שנתן בבר כל אחד יכול לחזור בו וכו', משמע מדבריו שיש אחה חילוק לענין ביטול מקח בין נגד המעות שנשאר ובין מה שכבר נתן.

גם בחשובת הרמ"ם [כלל צ"ז סי' ד'] שהביא הטור בסוף סימן רכ"ו כתב ח"ל, בהשאלה שיש עורכין על פי קרקע שקנה וגם לא נתן רק מקצת מעות, וכתב, שצריך לקדקד בחומן הלוה זהובים שנתן (יד) [ס"אם] יכול לומר שיקח מהבמים כשיעור המגיע ללוה זהובים, שהרי אילו נתן כל המעות לא היה צריך להחזיר דמי אחד אחוי טירחך, ועתה שנתן מקצת המעות יטול מן הקרקע נגד המעות. ומדחה אותו להם בעייל ונפיק חוזי המבואר בסימן זה. ולמ"כ כתב דלא דמי, דהתם כיון בעייל ונפיק חוזי נמבטל המקח כשיעור הדמים שמייב לו אם ירצה המוכר, ואם ירצה יחזיר הדמים ויתבטל כל המקח, ואם הלוקח מוחר, אחר שנתבטל כבר המקח גם הלוקח יכול לחזור בו, דאין ביטול מקח למקח, הילכך אין בחזרת המוכר וביו לחזור בו, אלו בלון אותו שהלה לקיים המקח, דשיקר חזרת המקח היה בפשיעת הלוקח שדחה המוכר בפרעון המעות, הילכך החזרה מלייה גדעת המוכר, אבל בנידון זה שאחר הלוקח בלא פשיעה, כל המקח בטל, ודמי למקח שיש בו חומלה שהמקח בטל לגמרי ואין המוכר יכול לומר טול מן המקח כדי שיו, אלא המקח בטל לגמרי, עכ"ל. והן דבריס תמוהין, דמהמאלת דבבי הרמ"ם שכתב דביטול מן הקרקע נגד הדמים שנתן כמו בשנתן כל מעות, משמע דיכול לכופו על קיום המקח של מקצת כשער שפסקו, וכן בסיום דבריו שכתב דדמי לאותה שהמקח בטל לגמרי, משמע דמעיקרא דאה לומר שהמקח קיים במקצת, וזה אינו לשיטת הרמ"ם בכלל, דהא אפילו בעייל ונפיק אזוזי המקח בטל לגמרי, דין שיכול לכופו להגביהו בקרקע כשער של עכשיו, ומ"כ אין נ"מ בדמיון הרמ"ם בכלל, דהא כשער של עכשיו הוא מגביהו. וגם לשון המשובה הסאה.

לכן נלפה לפענ"ד לפרש כוונת הרמ"ם, דלשיטת הרמ"ם היה דנגד הדמים שנשאר בידו יכול המוכר לבטל המקח מדינא, ואם יולה המוכר ליתן לו מעות ומחויב הלוקח יחזור מכל המקח, יש ללוקח דין המחר בו בידו על המחתונה, משום דנגד הדמים שלא נתן נעשה כביטול מקח בפשיעת הלוקח ולכן יש ללוקח דין המחר בו ביו לחחר מכל המקח אפילו נגד מה שנתן. ובן אם המוכר חוזר מכל המקח, אף שהלוקח בבר מזה מכנגד מה שלא נתן, מ"מ יש להמוכר דין המחזר בידו על המחתונה ביו לנגד מה שלא נתן נמבטל המקח מדינא. ומדיוקדק לשון הרמ"ם והטור שבמבו דנמבטל המקח כנגד הדמים שנשאר בידו, ומכלן ומילך כל אחד יכול לחזור בו מלא שיד המחזר על המחתונה, משמע דמי שחזר מכלן ומילך להיינו אפילו נגד הדמים שנתן, ידו על המחתונה.

והשתא אמי שפיר קושית הרמ"ם שהקשה מהא דאמרינ, דמשי שנא נקרקע דאין המקח בטל רק נגד הדמים שנשאר ונגד הדמים שנתן המקח קיים, ומשו"ה כשהלוקח חוזר בו כנגד הדמים שנתן הוי ידו על המחתונה, ומאי שנא הכא דאמרינ דהמקח נמבטל מכל וכל ומי לחושאה יאר משאות שאין מי שחוזר בו ידו על המחתונה. ועל זה מירץ דבין שאין בו דין חלוקה המקח נמבטל לגמרי ואין על הלוקח המחזר ממקצת דמים שנתן דין המחזר בו שיהיה ידו על המחתונה, משום דמיקף בטל המקח מהמקצת דמים שלא נתן נמבטל המקח מכסל כיון שאין בו דין חלוקה, ויש בו דין ביטול מקח ולא דין המחר בו, ודינו כמו בחושאה יאר משאות שאין דין המחזר בו ידו על המחתונה.

ואתי שפיר גם דברי הרמ"ם בחשובה, שמהמילה היה רוצה לומר דדמי לעייל ונפיק אזוזי שלא נמבטל המקח כנגד הדמים שנתן, וממילא אם יחזור

עכשיו) ואם [ז]חזר המוכר (יל)יד הלוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי ונוטל מהיפה שבה (יבכשער שפסקו) ואם לא היה יוצא ונכנס ותובע קנה הלוקח את כולה ואין אחד מהם יכול לחזור בו ושאר הדמים עליו כשאר החובות. הגה יוכן מס זקף עליו הנשאר במלוה לף על פי שיוצא ונכנס לאחר הדמים קנה יזוכל זה שנתן לו מקצת הדמים בתורת פרעון מכל לף נתן לו מלף [ח](טו)בערבון נעלמא לפילו לף נפיק ועייל לזוזי לף קנה רק נגד מעותיו (טז)טלף מס כן פירש שיקנה נגד הכל ומשיכסה יכולין לחזור בהן ולף קנה (יז)רק מן הגרוע שבשדה נגד מעותיו.

יא יחמכר שדהו מפני רעתה אף על פי שהוא יוצא ונכנס ותובע שאר הדמים קנה הכל ואין הלוקח יכול לחזור בו שזה שתובע ורודף לא מפני שעדיין לא גמר והקנה אלא כדי (יח)שלא יחזור בו הלוקח וכן הדין במוכר מטלטלים אף על פי שמשך הלוקח הפירות והוציאן לרשותו והמוכר נכנס ויוצא על שאר הדמים לא קנה ויד החוזר בו על התחתונה כמו שנתבאר אלא אם כן מכר מפני רעת ממכרו שאז קנה הכל.

יב יזמי שמכר נכסיו מפני שרוצה לילך לדור בעיר אחרת כמוכר שדהו מפני רעתה דמי.

יג יחלקח שדה שוה מנה במאתים ונתן לו מקצת דמים והמוכר נכנס ויוצא לתבוע השאר הרי זה ספק אם הוא כמוכר שדהו מפני רעתה אם לאו ולפיכך הרוצה לחזור משניהם אינו יכול לחזור °[ט](יט)ואם תפס המוכר

בדפוסים נמצאת דא ט' בסעיף י"ד

ציונים ומקורות יב. פוסקים הנ"ל. יג. טור סעיף י"ב. יד. סם סעיף י'. טו. ג"י סעיף י' בשם תוס' ב"מ ס"ח ע"ב ד"ה בזמן ומרדכי פרק המוחזק שם סי' שנ"א והגהות מיימוני פרק ט' מהל' טוען ונטען הל' ד"ה

נתיבות המשפט

אה"ח 1234567

משפט האורים - ביאורים

כו הלוקח יהיה יכול על המחמונה, ועל זה מירץ דשם הניטול מקח נגד הדמים שלא נתן היה בפשיעת הלוקח הילכך המזרה תלוי בדעת המוכר, פירוש לשם המוכר רוצה בקיום המקח נגד הדמים שנתן, משו ללוקח שרוצה לחזור בו לפילו מהמקח שהוא נגד הדמים שנתן דין המחזר בו שיהיה יכול על המחמונה, לף שהמוכר המחיל במזרה נגד הדמים שלא נתן, מטעם כיון שהיה בפשיעת הלוקח שלמה חומו בפרעון המעות, משו"כ ניף עלעור על מקלמו שנתבטל המקלת מחמת גרמת המוכר, נתבטל המקח מכל וכל ולין על הלוקח דין המחזר בו שיהיה יכול על המחמונה.

דעת הרמב"ם בעייל ונפיק אזוזי

אמנם מה שכתב המב"ע דגם דעת הרמב"ם [פ"ח ממכירה ה"ב] כדעת הרא"ש והטור דהמקח נתבטל לגמרי, הוא לפום מאי, והעיקר כמ"ש הט"ז סעיף (י"ג וי"ז) [י' י"ג] להרמב"ם ולפי דהמקח קייס נגד המעות שנתן.

ביאור דברי הרמ"א מתי גובה כשער שפסקו ומתי כשער של עכשיו

ונידון מה שחחה המב"ע על הרמ"א דלגבי מזרה הלוקח דנותן לו מיזיורית שכה כתב כשער של עכשיו וגבי מזרת המוכר כתב כשער שפסקו, הוא נחמת תמיהה גדולה. ועוד יש לדקדק, דגבי מזרת מוכר כתב הרמ"א סחם כשער שפסקו, ומ"כ קשה, גם למעלה כשכתב המחבר גבי מזרת הלוקח דנותן לו מיזיורית (ו)היה לו ג"כ להגיה סחם כשער של עכשיו, ולמה כפל בדבריו וכתב ונותן לו כשער של עכשיו, ליון שהלשון ונותן לו כבר כתוב בהמחבר. ולכן נלחה לפענ"ד דבטעות נחלפו הדברים, דחלל מהמיזיורית שכה לריך להיות כשער שפסקו, דכשנותן לו מיזיורית שכה על כרחך בחורת קנין נותן לו, לחם בחורת גוביינא יכול ליתן לו לפילו מיזיורית לחחרים, וכיון דחלריך ליתן לו מיזיורית שכה על כרחך מטעם קנין נותן לו כדין לוקח מני שדה [סימן רי"ח סעיף כ'], וכ"כ המחבר בפירוש ו"ל, לו קנה מהקרקע כנגד המעות, חלמא דבחורת קנין הוא, ולזה הגיה הרמ"א כשער שפסקו, וכ"כ הר"ן בחמת [קדושין דף י' ע"א מדפי הרי"ף]. ובסיפא גבי חזרת המוכר שכתב המחבר ונוטל מהיפה שכה, לשון ונוטל משמע שנוטל מה שהוא שלו בחורת קנין, על זה הגיה הרמ"א וכתב ונותן לו כפי שער של עכשיו, וכוונתו לחין מייב המוכר ליתן לו מעידית שכה רק כשנותן לו כשער של עכשיו והייט בחורת גוביינא, לשם כופיהו לוקח ליתן לו קרקע בחורת קנין חין מייב המוכר ליתן לו רק מיזיורית כמ"ש הר"ן, ולכך הגיה הרמ"א על מה שכתב המחבר לנותן לו מעידית דל"ל ליתן לו מעידית רק שם נותן לו כשער של עכשיו, ומ"ש המחבר נהדיא ו"ל, שנותן לו מעידית שכה כשער של עכשיו. ומ"מ לינא נשמע דבחורת קנין כשער שפסקו ג"כ ליתן לו רק מיזיורית כמ"ש הר"ן. ויכול לומר שיהיה, הטיקר לדינא כמ"ש הר"ן דכשער שפסקו ג"כ ליתן לו רק מיזיורית לפילו בחזרת המוכר, [ז]מהטידית ג"כ ליתן רק כשנותן לו בחורת גוביינא, כי דברי הרא"ש והטור לפי פירוש הסמ"ע מגומגמין מאד, דמהיכי תימי יהיה יכול לכופו שיתן לו דוקא קרקע לף שים בידו מעות, להא לפילו על גבייא עדיין מחמה בש"ס [ב"מ שם] ולף יהא חלף נעל חוב ומשני דהיינו כמוזיך, ג"כ מהיכי תימי יהיה חלים כאן יותר ממוזיך, להא לפילו במוזיך אינו יכול לכופו ליתן לו קרקע כשים לו מעות, דלמ כסף או מיטב כתיב [ב"ק ט' ע"א].

כשהלוקח דוחה את התשלום יכול המוכר לבטל המקח ואפילו לאחר עייל ונפיק אזוזי ביומו

[ז] חזר בו המוכר. נלחה להא דיכול הלוקח לכופו להמוכר בקיום מקלת המקח כנגד הדמים שנתן, היינו דוקא כשהלוקח טוען שרוצה ליתן המעות עדיין, רק שהמוכר רוצה לבטל מטעם דעייל ונפיק מזוזי ודחה חומו, חבל אם הלוקח טוען שעדיין אין לו מעות ורוצה ליתן מעות כשיזדמן לו, יכול המוכר לבטל המקח לגמרי, כי לא מכר לו רק מדעתא ליתן דמים. וכן כתב הסיטה מקובלת בשדיא ריס פרק המומנין [ב"מ ע"ז ע"ב] בד"ה וז"ל הרי"ף בשמועה וכו' וז"ל, ממנם אם שוב מחד מהם אינו רוצה למזוך בו והמוכר קיבל מקלת מעות והוא דומק לקבל השאר והקונה חומר מני רוצה שימתין לי כשאר המעות עד שיזדמן לי, לא נגמר המקח לקונה לא בכוחה ולא בשקלתה וכו'. ועוד נלחה, דבזה לא נעיין שיהיה עייל ונפיק מזוזי ביומו, רק כיון שמוכח מעות והלוקח טוען שלין לו יכול המוכר לבטל המקח. וכן מוכח בחמ"ע סימן ק"כ בחלקת מחוקק ס"ק ה' וביח שמואל ס"ק ג' דחם לא פרע לו הוי הגט גוד בידו, חלמא דכשלא נתן מעות לא חמרינן דהוי המעות כחוב עליו, רק שהמקח בטל לגמרי כשאינו נותן מעות והמקח כגוד בידו, וכן כתב ג"כ בעל מחנה לפריס [הלכות קנין מעות סי' י"ב].

[ח] בערבון בעלמא. עיין ס"ק י"ל, פירוש שאמר לו כו' ואם אחזור בי וכו'. ובב"מ [מ"ח ע"ב] בחוספות ד"ה בזמן שאמר, כתבו שלא לומר שם אחזור בי, רק שלשון ערבוני יקון משמע כך. ועיין בסעיף י"ז דבערבוני יקון אין מילוק בין יש בו דין חלוקה בין אין בו דין חלוקה, ועיין מה שכתבתי שם [משה"א סקי"ג].

הטעם שמהני תפיסת המוכר ולא תפיסת הלוקח בשפק אי הוי עייל ונפיק אזוזי

[ט] ואם תפס המוכר. במשנה למלך [פ"ח ממכירה ה"ה] תמה ממאי לף מהני ג"כ מפיסת הלוקח, ולרך הסמ"ע [סק"כ] הוא דחוק מאד כמו שכתב הט"ז, וגם מ"ש הט"ז הוא מגומגם קלת. ולפענ"ד נלחה ליתן טעם לדברי הט"ז, להא מצוחר בכללי מפיסה [בסימן כ"ה] סימן

משפט הכהנים - חידושים

(יל) **יד הלוקח על העליונה.** ועיין ביאורים [סק"ז], ודוקא כשהלוקח רוצה ליתן עכשיו כל המעות, והמוכר רצה לחזור בו משום דעייל ונפיק אזוזי ביומו, אז יד לוקח על העליונה, אבל אם הלוקח גם עכשיו אין לו ליתן כל המעות ורוצה שימתין לו המוכר מותר המעות, יכול המוכר לבטל כל המקח ואין יד לוקח על העליונה.

(טו) **אלא בערבון בעלמא.** פירוש, שאמר לו קבל מידי מקצת הדמים ואקנה (בה) [בהן], ואם אחזור בי החזק לעצמך, ולכך קראוהו ערבון. סמ"ע [סק"ד].

(טז) **אלא אם כן פירש.** כן היא דעת התוספות [ב"מ ס"ח ע"ב ד"ה בזמן], אבל רש"י [שם ד"ה בזמן] והטור [סעיף י'] ס"ל דאפילו אמר יקנה הכל אינו קונה אלא כנגד מעותיו, אם לא שגם המוכר גילה דעתו שמקנה לו הכל בעד הערבון. סמ"ע [סקט"ו].

(יז) **רק מן הגרוע.** כדין מוכר חצי שדה. סמ"ע [סקט"ז]. ואפילו אין בו דין חלוקה כמו °שיבאר בסמוך [סעיף י"ז בהג"ה].

במהדורות תקצ"ו ותרי"ט: שיתבאר. וראה סקכ"

(יח) **שלא יחזור בו הלוקח.** אע"ג דאי לא עייל ונפיק אזוזי כל שכן שהמקח קיים, מ"מ ירא לנפשו שמא תתגלה (רעתו) [רעתה] ויחזור בו הלוקח. סמ"ע [סקי"ז].

(יט) **ואם תפס המוכר.** הסמ"ע [סק"כ] מפרש דשניהם אינם דבטעות נתחלפו הדברים, דחלל מהמיזיורית שכה לריך להיות כשער שפסקו, דכשנותן לו מיזיורית שכה על כרחך בחורת קנין נותן לו, לחם בחורת גוביינא יכול ליתן לו לפילו מיזיורית לחחרים, וכיון דחלריך ליתן לו מיזיורית שכה על כרחך מטעם קנין נותן לו כדין לוקח מני שדה [סימן רי"ח סעיף כ'], וכ"כ המחבר בפירוש ו"ל, לו קנה מהקרקע כנגד המעות, חלמא דבחורת קנין הוא, ולזה הגיה הרמ"א כשער שפסקו, וכ"כ הר"ן בחמת [קדושין דף י' ע"א מדפי הרי"ף]. ובסיפא גבי חזרת המוכר שכתב המחבר ונוטל מהיפה שכה, לשון ונוטל משמע שנוטל מה שהוא שלו בחורת קנין, על זה הגיה הרמ"א וכתב ונותן לו כפי שער של עכשיו, וכוונתו לחין מייב המוכר ליתן לו מעידית שכה רק כשנותן לו כשער של עכשיו והייט בחורת גוביינא, לחם כופיהו לוקח ליתן לו קרקע בחורת קנין חין מייב המוכר ליתן לו רק מיזיורית כמ"ש הר"ן, ולכך הגיה הרמ"א על מה שכתב המחבר לנותן לו מעידית דל"ל ליתן לו מעידית רק שם נותן לו כשער של עכשיו, ומ"ש המחבר נהדיא ו"ל, שנותן לו מעידית שכה כשער של עכשיו. ומ"מ לינא נשמע דבחורת קנין כשער שפסקו ג"כ ליתן לו רק מיזיורית כמ"ש הר"ן. ויכול לומר שיהיה, הטיקר לדינא כמ"ש הר"ן דכשער שפסקו ג"כ ליתן לו רק מיזיורית לפילו בחזרת המוכר, [ז]מהטידית ג"כ ליתן רק כשנותן לו בחורת גוביינא, כי דברי הרא"ש והטור לפי פירוש הסמ"ע מגומגמין מאד, דמהיכי תימי יהיה יכול לכופו שיתן לו דוקא קרקע לף שים בידו מעות, להא לפילו על גבייא עדיין מחמה בש"ס [ב"מ שם] ולף יהא חלף נעל חוב ומשני דהיינו כמוזיך, ג"כ מהיכי תימי יהיה חלים כאן יותר ממוזיך, להא לפילו במוזיך אינו יכול לכופו ליתן לו קרקע כשים לו מעות, דלמ כסף או מיטב כתיב [ב"ק ט' ע"א].

(יט) **ואם תפס המוכר.** הסמ"ע [סק"כ] מפרש דשניהם אינם

קצות החושן

ס' לפס נתנו לו כליס בתמנה מכרך הטוב והמטיב, והוא מדברי הרמ"ם [ברכות פ"ט סימן ט"ז], וכתב בטעמת, משום לפס המקבל עני, טובה לו וטובה לנותן שזיכה לותו הפס ליתן לצדקה, ותס המקבל עשיר, שמת הנותן שמקבל ממנו והוי גמי טובה לנותן. והקשה שס בגמן מבכרס [סק"ח] דהס בתה"ע סימן (כ"ת) [כ"ז סעיף ט"] לימת דוקת בתדס משום הוי הנאה, וה"כ מאי טובה לנותן, והניח בצ"ע. ולפי מה שכתבנו שפס הר"ן לפילו בתדס שאינו משום גמי הוי הנאה גלא לפילו הנאה בשוה פרוטה ולא מהני בקדושי תאה, וה"כ גבי גרכה לא בעינן שוה פרוטה אלא כל שהנה לפילו בפחות משוה פרוטה בעי ברוכי, ומצ"ע צריך לברך הטוב והמטיב.

אה"ח 1234567

ואין להקשות להה לפי מאי דקי"ל בכליו של קונה תבל בכליו של מקנה לא, ה"כ צריך לומר דס"ל לפילו בפחות משוה פרוטה לא הוי הנאה, דאי הוי הנאה לאתי לא מהני בהליפין כליו של מקנה כיון דחליפין לא בעי שוה פרוטה, ולפי מה שכתבנו לעיל בסק"ג דלפילו בתדס משוה לא מהני לרש בכליו של מקנה, לחותה הנאה לאו כלי הוא, ה"כ ניחא דלא מהני כליו של מקנה לרש. אלא לפילו לפי מה שכתב ר"ת דמהני בתדס משוה, היינו לפי מה שכתבנו שס סק"ג טעמת הר"ת, דס"ל דלא ממעט נעל אלא פירות המתרקבים שאינה הנאה קיימת, תבל הנאה קיימת מהני כמו בעלי חיים, והנתת תדס משוה ס"ל הנאה קיימת, דלעולם מתחסב הוא בכך שקיבל ממנו תדס משוה, וע"ס, וה"כ היינו דוקת בתדס משוה הוא דהוי הנאה קיימת, תבל בתדס שאינו משוה, נהי דלית ליה הנאה תבל אינו הנאה קיימת ולא עדיפא מהנתת פירות דלא מהני גבי חליפין, ודו"ק.

דעעם דלא ודעי חליפין בכליו של מקנה

לוה שנתן למלוה כסף אמר שנתן לקנות בו לרקע, יכול מלוה לומר לפרעון קיבלתיו

(ה) לא יוכל שמעון לומר מנה זו אני גובה בחובי. ונראה לענ"ד דהיינו דוקת תס נתראה שמעון מעיקרא ואמר לו תמכור לך קרקע זו בתנה, ונהנתת תשר"י [כתובות פי"ג סי' ט"ו] וכן (נהנתת) [ב]מרדכי [המובא בציונים אות ח'] מירי כה"ג שנתראה שמעון מעיקרא, ע"ס, תבל תס רחובן אמר לשמעון הילך מנה ושמעון קיבל המנה בתמיקה, יכול לומר אין שקלי ודידי שקלי כיון דלא נתראה מעיקרא בפירוש. והא דגבי קדושין כה"ג אמרינ לה ואמר לה כנסי קלע פתס ומזי ואמר התקבלי לי בו אינה יכולה לומר לפרעון קיבלתיו, וכמו שמבואר בעור [בב"י] ובו"ע תה"ע סימן כ"ת סעיף ג' ע"ס דתס נתן לה וקיבלה בתמיקה אינה יכולה לומר דידי שקלי ואפילו כבר הגיע זמן פרעון, הנה אין למידין מקדושין לפי מ"ס הרשב"ם בתידושיו לקדושין דף י"ג [ע"א ד"ה יכולה] וז"ל תס, ולפי פירוש זה, דוקא כי אמר לה כנסי קלע זה אתי מייב ליכי, דאע"ג דהדר ואמר התקבלי לי בו, יכולה היא שאמר לתום פרעון קיבלתיו כמו שאמר תחילה, והוא שיגיע זמנו וכו', ואע"ג דלענין דיני הדין עתה, דאפילו יהיה מייב מנה לשמעון ומנה לוי ואמר ליה לשמעון הולך מנה זו לוי אתי מייב לוי וקיבלו בתמיקה, יכול לומר שמעון לוי אין שקלי ודידי שקלי וכו', תבל לענין קדושין דמזקק כל הנשים רוצות להתקדש, כל שלא הזכיר לה פרעון מעיקרא לתום קדושין נתכוונו. והיינו לפילו תזכר פרעון, כל דשדין ותימתה מקודשת, דמזקה מינה ניחא לה ושמת לתס קדושין קיבלה כדקאמר לה, ואפילו מזכה ואמרה אין שקלי ודידי שקלי אינה נאמנת ושמכינן למזקה זו, עכ"ל. וה"כ ה"ס כאן במכר אין למדין מקדושין, כיון דטעמת דקדושין אינו אלא משום מזקה דכל הנשים רוצות להתקדש, תבל מדינת הדין עמה לומר אין שקלי ודידי שקלי. (והנתת) [ג]מרדכי והנתת תשר"י לא אמרו אלא תמכר מעיקרא, דכה"ג דומה לשידך, ואע"ג דהרשב"ם גס בשידך הולך למזקה זו דכל הנשים רוצות להתקדש, לא הולך למזקה זו אלא היכא דלידכר מעיקרא לתס פרעון. ולפי זה נראה, דה"ס הכא במכר תס הזכיר בתמילה לתס פרעון, אע"ג דלמר אח"כ בעד קרקע שלך ושמעון נתראה מעיקרא, לא עדיף משידך, דכל כה"ג אינו אלא משום מזקה דנשים רוצות להתקדש, ויכול לומר אין שקלי ודידי שקלי. ואפילו נתן לו בתחילה לתום קנין ולא הזכיר פרעון, נמי אינו אלא כשנתראה שמעון מעיקרא למכור ואח"כ קיבל המנה בתמיקה וכמו שכתבנו, ודו"ק.

נתן שט"ח על עצמו אי מהני לקנין כסף

(ו) והניח משכון. פ"ק דקדושין דף ח' [ע"ב] מנה אין כאן משכון אין כאן. וטעמת דמשכון אין כאן מבואר תס ברמ"ם זמן שלא נתחייב גופו לא נתתעבדו נכסיו, דתיינו ערבין וכל דליכא לוה ליכא ערב, וע"ס נתום' [ד"ה מנה]. ולפיזה זו תס נתן שטר תוב מהני אפילו בלא משכון, ושט"ת דידיה ס"ל כמו כסף אין לקדושין אין לקרקע. ושיטת הרמב"ן והרשב"א תס [ד"ה מנה] דהמשכון שפיר נקנה, אלא דלא הוי כמו כסף לקדושין ולקנין קרקע, היון דלא יצא כסף מרשותו לרשות מוכר ותשה ותכתי לגיד גניה, ע"ש. ולשיטתם

נתיבות המשפט

משפט הכהנים - חידושים

(ט) **מנה זו אני גובה בחובי.** גם במטלטלין הדין כן כמבואר בסימן ר"ד [סעיף י"א] שיקנה לו המטלטלין לענין מי שפרע, רק במטלטלין משום שיכול להבריחו יכול לתופסו למשכון עד שיפרע לו, משא"כ בקרקע. סמ"ע [סק"ז]. ועיין ביאורים בסימן פ"ה [סק"ג], דאם בתוך כדי דיבור אמר שנוטל זה בעד חובו ושאינו רוצה במכירה, יכול לבטל המקח.

(י) **עד שיכתוב את השטר.** ואם דרכן לכתוב שטר קנין, אינו קונה רק משעת כתיבת השטר, ואם דרכן לכתוב שטר ראיה, אז כשכותב את השטר קונה למפרע משעת נתינת הכסף. ב"י [סעיף ח'].

(יא) **והניח משכון עליהם.** דמנה אין כאן משכון אין כאן. סמ"ע [סק"ט]. ועיין ביאורים [סק"ה] דאם נתן לו שטר חוב על עצמו, מחלוקת הפוסקים אי קנה כמו בכסף.

משפט האורים - ביאורים

אם אפשר לקנות בנתינת שט"ח על עצמו

[ה] והניח משכון. ותס נתן לו שטר תוב על עצמו תי הוי כמו מעות שיהיה קונה בקרקע, תהרין בקנוה"מ [סק"ו]. **ובספר** מחנה אפרים [הלכות קנין מעות סי' ה'] **מסיק דלרש"י** [קדושין ה' ע"א ד"ה שטר] **והר"ן** [שם ד' ע"ב מדפי הרי"ף] **והריטב"א** [שם ט"ז ע"א ד"ה אילימא] **קנה במכירה, ולהרשב"א** [שם ד"ה אילימא] **הוא שפיקא דלינא.**

שם. ולפי מ"ש בשם הר"ן דאפילו באדם שאינו חשוב. נ"ב, קדמוהו נתליה לנה [או"ח סימן רכ"ג סק"ס] **מקנין לנפשים. שם.** אבל באדם שאינו חשוב נהי דאית ליה הנאה, נ"ב, אין לנמיו ממוורין. והנכון כתירין הר"ן הנ"ל והרשב"א [קדושין ז' ע"א ד"ה הכא] **דלא** סופר לנפעל מנה להחזיר אין הטוען מתחסב.

שו"ע חו"מ סימן קצ סעיף ס"ז

אע"ג שמדינא קרקע נקנית בכסף לבד, במקומות שנהגו לכתוב שטר אין הכסף קונה עד שיכתוב לו שטר.

Although money alone can be a valid *kinyan* for real estate, in places that always include a contract (*shtar*) with sales of real estate, the *kinyan* is not complete until the contract is written.

ציונים ומקורות ח. מרדכי פוף כתובות סי' רע"ח. ד"מ ס'. ט. תוס' פ"ק דקדושין ח' ע"ב ד"ה מנה ותשר"י שם סי' י' ומרדכי שם סי' תפ"ג וכיינו יכוותס נתיב ט' ח"ד. ד"מ ט'.

לבטל הקנין, אלא שאם קדם אחר וקנה או שהיה ממושכן זכה האחר, אבל כל זמן שלא נכתב על שם אחר יכול הקונה לכופו לרשום על שמו, ואף יחשב בערכאותיהם כגנב אם מכר לאחד ומכר אח״כ לאחר, ולכן שפיר סמכא דעתיה דלוקח בכתב ראשון, והביא בשם מהרי״ט שאם נשבע מוכר לכתוב לו שטר או נשבע שלא לחזור שפיר סמכא דעתיה דלוקח, ולכאורה אפילו בלא שבועה כשב״ד יכולים לכופו לכתוב שטר, ובפרט כשיש לו שטר ראיה בידו, ומצדד לפרש דמ״ש באתרא דכתבי שטרא לא סמכא דעתיה דלוקח משום שבלא המנהג כיון שקנה בכסף שוב אינו יכול לחזור, אלא שיכול להכחיש שלא מכר לו, והלוקח אינו חושש שיעיז כנגדו להכחיש, משא״כ כשהמנהג לכתוב שטר שהמנהג מסייע להמוכר, שאם מכר לו היה כותב לו שטר, יכול יותר להעיז, ולכן לא סמכ״ד דלוקח, וא״כ בנ״ד שיש בידו שטר ראיה אין המוכר יכול להכחישו ואין הלוקח יכול לחזור, והוסיף התשורת ש״י דנהי דמבואר בגמרא דבאתרא דכתבי שטרא לא סמכ״ד דלוקח, משום שאמדו חז״ל כן ולא הוי דברים שבלב, אבל בנ״ד שאין אומדנא ברורה, אף אם אומר דלא סמכא דעתיה הוי דברים שבלב, ואיך יוציא ממון בטענתו, ואע״פ שהתנה בפירוש שיכתוב לו בטאבו, הרי המוכר רוצה לקיים תנאו, עיי״ש (ומדבריו נראה דבלא כתב לו בפירוש שיכתוב על שמו שפיר יש מקום לומר דלא קנה, ולהיפך מסברת האמרי יושר דלעיל). **ובאמרי** יושר הנ״ל ציין לדברי התשורת ש״י, והעיר במה דפשיטא ליה דמהני שטר מדין מתחייב, ולא נכנס לדון בהא דהוי כחיוב על תנאי, ומ״מ הסכים למסקנתו, וציין לדבר התשורת ש״י בסימן תקנד (לא נמצא שם ונראה שהוא ט״ס) שדן בענין תנאים שנכתב בלשון חיוב דלא מהני בלא קנין, וכתב האמרי יושר שלפי סברתו דלעיל אין דין אסמכתא כשהוא בידו, וגם לא קנס עצמו בשום דבר, וסיים דעכ״פ בנ״ד שיש עוד לצרף דבההיא הנאה דכסף גמר ומשעבד נפשיה, ודאי שהמוכר חייב לקיים מה שהתחייב לרשום הקרקע בטאבו על שמו. **ובח״ב** סימן צה דן האמרי יושר במי שהחזיק כמה שנים שחלק מהתנור שלו יוצא לבית אחר וטוען שקנה המקום מאביו של בעה״ב ונתן כל דמי המקח וגם נעשה בק״ס וכתב אצל הרב ונאבד הכתב, והתנה גם שירשום על שמו בטאבו, אלא שלא דחק עד עתה, ועתה תובע מהיורש שירשום לו בטאבו, והיורש טוען שמאחר ולפי דבריו היה מדובר לרשום, הרי כל זמן שלא רשם לא קנה כלל, וכתב האמרי יושר דזה פשוט דמאחר שהחזיק כמה שנים נאמן הלוקח לומר שנמכר לו, ומה שלא רשם בטאבו, אע״פ שבשו״ת תועפות ראם חו״מ סימן יג כתב דבזמה״ז לא מהני שום שטר בלא רישום, מ״מ בנ״ד הרי החזיק בבית וחזקה קונה אף במקום שכותבין שטר, כמ״ש בשו״ע סימן קצה סעיף טז, והמחבר לא הזכיר דעת החולקים, ועכ״פ הוא מוחזק, ובספיקא דדינא כבר כתב הנה״מ בכללי תפיסה סימן כה דלא אזלינן בתר חזקת מרא קמא, ומה שטוען שהתנה לכתוב ולא קנה, היינו דוקא כשהתנה בפירוש שלא יקנה אלא בשטר, אבל במה שדיברו ביניהם שירשום לו שפיר קנה בחזקה, וגם קנה בק״ס שדעת הרבה פוסקים שקונה אף במקום שכותבין שטר, ובפרט שהוא מוחזק, וגם עבר זמן רב ומסתמא נתרצו שיקנה אף בלא רישום, ורצוי מהני גם אח״כ, וקונה בכסף שנתן קודם. **אמנם** לענין לכוף היורש שירשום בטאבו, אם היה מדובר בפירוש שיעשה כן, חייב היורש, ומבואר בשו״ע סימן רמג סעיף ט שאם אמר למקבל עצמו חייב לכתוב לו שטר, והביא מדבריו במנח״פ סימן קצב עפ״י דברי הרא״ש בתשובה שסתם קונה אדעתא שיכתוב לו שטר, ולפי״ז אפילו לא אמר לו בפירוש שיכתוב לו שטר, כיון שאמר למקבל עצמו שנותן לו חייב לכתוב לו שטר, וכיון שהמנהג לרשום בטאבו, חייב לרשום, עיי״ש, ועי׳ שו״ת תשורת ש״י סימן רסד שכתב שאם הלוקח רוצה לחזור קודם שנרשם בטאבו אינו יכול להוציא מעות שנתן ע״ח המכירה, דאין זה ברור דלא סמכא דעתיה, ובשו״ת מהרש״ג ח״ג סימן קטו כתב שאין הרישום בטאבו מעכב כל שכתב לו שטר בלשון יהודית, ואינם יכולים לחזור, עיי״ש. **ובחזו״א** ליקוטים סימן טז (נעתק מספר מעשרות ונכתב בשנת תרח״ץ) דן בארוכה בדין מכירת קרקע בלי רישום בטאבו אם קנה, ועיקר דבריו נראה סובבים אם חל בזה דינא דמלכותא, ולשיטתו אין דינא דמלכותא מונע לבני ישראל לדון עפ״י דין תורה, וע״כ כתב שאם קנה בכסף והתנה שיקנה בלא שטר (וה״ה בכתב לו שטר) או שקנה בחזקה או בקנין סודר (דקנה אף במקום

פתחי חושן קנינים, פ"ב הערה י"ד

נחלקו הפוסקים בזמן הזה אם מכרו קרקע ועדיין לא רשמו בטאבו [Title] אם חל הקנין. דעת החזו"א שתליא בגדרי דינא דמלכותא כל מקום כפי מה שהוא. והפתחי חושן מפקפק עליו דאף בלי תוקף דינא דמלכותא רגיל, כאן יש לקיימו מדין תקנת המלכות לטובת המדינה.

There is extensive discussion amongst the Poskim whether a modern real estate transaction would be recognized by Halacha without a valid transfer of title. Chazon Ish links it to the regular rules of *Dina D'Malchusa* where applicable, but Pischai Choshen argues that even without *Dina D'Malchusa*, the lack of title-transfer should invalidate a sale.

שכותבין שטר), אע״פ שלא רשמו בטאבו ה״ז קנין גמור ואין המוכר ולא הלוקח יכולים לחזור, ואפילו נאמר דחשיב אומדנא דמוכח שלא נתרצה הלוקח אלא ע״מ שירשום בטאבו, וחשיב כתנאי, וכ״ש כשהתנה בפירוש כן, מ״מ אם המוכר רוצה עתה לרשום בטאבו אין הלוקח יכול לחזור, וכן אם הלוקח מתרצה בלא רישום בטאבו אין המוכר יכול לחזור. **ומ״ש** הפוסקים בהא דבמקום שכותבין שטר אינו קונה בלא כסף משום דלא סמכא דעתיה דלוקח, וא״כ גם בזמננו דרבו לא צייתי דינא יש לומר דלא סמכא דעתיה בלי רישום בטאבו, זה אינו, שאין זה מעיקר הדין לבטל קנין דאורייתא מפני חסרון סמיכות דעת, אלא תקנת חכמים היא (עי׳ לעיל הערה י), ואין לנו להוסיף על מה שאמרו חכמים, והרי בק״ס קונה אף במקום שכותבין שטר (עיי״ש שמסיק שנחלקו הפוסקים בזה, ועי׳ מ״ש להלן). **ולענ״ד** יש לעיין בזה, שבזמננו נראה שהדינא דמלכותא לרשום בטאבו אינו רצון המלכות בלבד בלא טעם, אלא תקנה לטובת התושבים, שכל שלא נרשם בטאבו יכול המוכר לחזור ולמכור לאחר, ואפילו אם נאמר שאין חוששים שימכור דבר שאינו שלו, עכ״פ יכול למשכן או שכבר משכן הקרקע להלואה, ולבסוף כשלא יהיה לו ממה לשלם יוכל המלוה לגבות הקרקע, ואף אם הלוקח יוכיח שקנה בכסף מלא, כל שלא נרשם בטאבו הקרקע שייכת למלוה הממשכן, וע״כ תיקנו שכל עיסקא בקרקע יירשם בטאבו כדי שלא יבואו להוצאת הקרקע שלא כדין, והרי בדינא דמלכותא שהוא לתקנת התושבים נראה דעת רוב הפוסקים דדינא דמלכותא דינא אף בין ישראל לישראל, ונמצא שתקנת הרישום בטאבו דינא הוא (ומ״מ אפשר שיכול להבטיח זכותו בקרקע, ע״י רישום הערת אזהרה על זכויותיו, ואפשר שגם זה חשיב כרישום בטאבו לענין סמיכות דעת, אלא שצריך לברר עד כמה מועיל הערת אזהרה), ועי׳ מ״ש בדיני גניבה פרק א בענין דינא דמלכותא. **והחזו״א** הביא מחלוקת הראשונים בדין שטר מתנה שנעשה בערכאותיהם, שלדעת הרמב״ם פסול, משום דאין דינא דמלכותא אלא כשיש הנאה למלכות, ולדעת הרמב״ן כיון שהלכו לערכאותיהם חלה עליהם דינא דמלכותא. **ועפי״ז** כתב שאם מכר קרקע לאחד ולא רשם בטאבו וחזר ומכר לאחר ורשם בטאבו, אם המלכות מקפדת שלא יעשו שטר זולתן, לא קנה ראשון אף כשלא מכר לשני, ועכ״פ כשמכר לאחר קנה השני, ואם אין המלכות מקפדת, תליא בפלוגתא דהרמב״ם והרמב״ן דלעיל, שלדעת הרמב״ם ודאי קנה ראשון, ולדעת הרמב״ן יש להסתפק, וסיים שבא״י (בזמנו) אין מקפידין כלל על הרישום קנה הראשון, וא״צ להחזיר דמים לשני, שהרי לא עשו תקנת השוק בקרקע, ולכן הקונה ממי שאינו איש אמונים צריך לדקדק ולחקור שמא הקדים ומכר לאחר, ומ״מ הבא להוציא מזה שנרשם לו בטאבו צריך לברר ע״י עדים שיעידו בב״ד שמכר לראשון תחלה, אבל לא מהני חתימת יד המוכר, שמא השתא כתב לו, שהרי הערכאות נאמנים כעדים, ולענ״ד צ״ע בזה שהרי למעשה יצטרך השני לילך אתו בערכאות ולהעביר הרישום על שמו של ראשון, שלפי החוק לאחר שכבר נרשם על שם מישהו אין המוכר יכול לחזור בו ולהעביר על שם אחר, ובכה״ג אפשר שיכול לטעון קים לי, ועכ״פ מסתבר שהראשון יצטרך לשלם לשני כל הוצאותיו וגם שכר טרחתו, שהרי הוא טוען שקנה כדין, ואע״פ שלא בירר תחלה אם מכר לאחר תחלה, ובפרט שזה דבר שלא ניתן כמעט לבירור כי אם ע״י הרישום בטאבו, והרי לא נרשם ע״ש הראשון, וזה אינו תלוי בתקנת השוק, וצ״ע. **ונראה** לענ״ד שהרוצה למכור או לקנות, ומאיזה סיבה אינם רושמים בטאבו, יתנו בפירוש שרוצים שהקנין יחול אף בלא רישום בטאבו, ונראה שבזה מהני לכו״ע, ומ״מ אינו מועיל אלא לענין דיני קנינים, אבל לא יועיל לו אם עוסק עם מי שאינו נאמן, ואפילו באדם נאמן יתכן שלוה ורשם משכנתא על הקרקע, ואף היה בדעתו לשלם, ומפני איזה סיבה שהיא אינו יכול לשלם, ואז הרי הוא כמניח כספו על קרן הצבי. **עוד** כתב החזו״א שם שישראל שמכר קרקע לנכרי בשטר וכסף ולא רשם בטאבו, חל הקנין אף להפקיע מדין מעשרות, דכל שניחא לנכרי לקנות בדיני ישראל לא עשו בו דינא דמלכותא להפסיד לעכו״ם, וסיים דאפשר שצריך לפרש דיש לנכרי הזכות של דיני ישראל (ויש לעיין כשהתנו בפירוש שירשמו בטאבו בזמן מאוחר יותר, שיש לומר שאם לבסוף לא נרשם, אין כאן קנין, אמנם בזמן שבינתיים, נראה שהדבר תלוי ועומד. ואפשר שחייב בתרו״מ מספק). ועפי״ז כתב החזו״א דמהני מכירת

הבא לאו בידו. שמע לא ימכרוהו לו: דלא צר וחתים. מעות של כל אדם ואדם לבד: סיטומתא. מושם שרוצמין המטוים על המציות של יין שלוקחין הרבה ביחד ומניחין אותן בחנות הבעלים ומולילין אותן אחת אחת למכור לחנות ורוצמין אותם לדעת שכל הרצומות שרגילין לרשום על פנת שבדבר זה מכנה קניה לו כאלו משך קני: מחוסר שתים. שמי מלאכות: פוסק עמו. ואע"פ שלא יצא השער להם יש לו לבעל מחוסר שלא כאין לו דמי: בידי אדם. שם מלאכות שהשכיר מחוסר בידי אדם אפי' מאה הן פוסק: בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק. דמי יימר לאחית ויהא בידו להשלים הלכך כאין לו הוא: משדא בחמה. שעות הטומנין בחמה: ומידרא. לזרוק [ב] המוץ לאחר הדישה ברוח ברוח: כגון דשדי בחמה ויבש. לאכאי גדיש קאי ליה: האיכא מידרא. דבידי שמים היא שרגיל רוח שאינה מצויה: אפשר בנפוותא. וי"ן בלע"ז: על העבים. כולהו לאותביהו לרב ושמואל נקיט לה ואזיל: מכמר. סומסם [ג]: למידש. לדרוך בגת: מנגד. למעלן היין אל הטור שלפני הגת: בדתני ר' חייא. לקמן: על הכומר של זיתים. לאחן דתני ממתני' (לעיל דף עב:) מעטן אגת ליה היכו ממתני' בלשון כומר לומר שכבר נתממו: בי דפא. בית הבד של שמן: לפופי. אמולידי"ר בלע"ז לשון מלפפין הזוהל (שבת דף קכט:) שמגלגלו לפי מדתו אם גדולות אם קטנות ועושה להן בית קיבול: ומשרף. לגרפו בכבשן: בגון דמלפף ויבש. ואכאי ליה קאי להו לשון ליה מרשק"ל שהעפר מגופלת עם הזיתים: ומידק. לאחר שנשרפו הזיתים הרי הן מתיכות שרופות ומולילין אותן מן הכבשן ומותיז בהן מעט מים ומוציאין אותן ומילוכות מלייהן בקמח טחון: משראי לשקעו בכבשן. משהכין והזמין את הזיתים ואת העצים והכל בידו ולין הפר בלע מלאכת השריפה: בד"א. שלריך שיהא מוכן בידו: בעפר לבן. שאינו מלוי וכשהוי מכזיפין אותו אלא מגופל ועשוי בזיתים: אבל בעפר שחור. שהוא מלוי במקומו אין לריך שיהא בידו שאם אין לזה יש לזה: מבי עייל עפרא. משהכניס המוכר ובבר עפר בזיתו ועפר שמור היה: עשוק עפרא. יקר (ז) ואינו מלוי: סמבא דעתיה. לכל אחד והמוכר יקבל מי שפלע: לא סמבא דעתיה. דלמא לא משכח עפרא שהוא עשוי לו ולישא מי שפלע דעתיה ואתי למיגבי מיניה עלוי בלא נתן על הספק: ימות

הכא לאו בידו. אמר רבא [א] הני בי תלתא דיהבי זוזי לחד למזבן להו מידי וזבן לחד מיניהו זבן לכולהו [ב] ולא אמרן אלא דלא צר וחתים אניש אניש לחודיה אבל צר וחתים אניש אניש לחודיה למאן דזבן זבן ולמאן דלא זבן לא זבן אמר רב בפני משמיה דרבא [ג] האי סיטומתא קניא למאי הלכתא רב חביבא אמר למקניא ממש רבנן אמרי לקבולי עליה מי שפרע [ד] והלכתא לקבולי עליה מי שפרע [ה] ובאתרא דנהיגו למקני ממש קני [ו]: היה הוא תחלה לקוצרים: אמר רב [ז] מחוסר שתים פוסק שלש אינו פוסק ושמואל אמר בידי אדם אפילו מאה פוסק בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק תנן פוסק עמו על הנדיש והא מחוסר משדא בחמה למיבש ולמידש ומידרא [ח] כגון דשדא בחמה ויבש ולשמואל דאמר בידי שמים אפי' אחת אינו פוסק והא מחוסר מידרא דבידי שמים היא אפשר בנפוותא: ועל העבים של ענבים: והא מחוסר מכמר ועיולי לבי מעצרתא (ט) למידש ולמנגד כדתני רבי חייא על הכומר של זיתים הכא נמי על הכומר של ענבים והא מחוסרי תלת באתרא דההוא דזבין הוא דנגיד: ועל המעטן של זיתים: והא מחוסר מכמר ועיולי לבי דפי (י) למידש ולמנגד תני רבי חייא על כומר של זיתים הא איכא תלת באתרא דההוא דזבין (ג) ההוא מנגיד: ועל הביצים של יוצר: אמאי והא מחוסר לפופי ויבושי עיולי לאתונא למשרף ולמיפק [יא] כגון דמלפפה ויבישו והא איכא תלת [יב] באתרא דההוא דזבין הוא דמפיק: ועל הסיד משישקענו בכבשן: והא מחוסר מקלה ואפוקי ומידק באתרא דההוא דזבין ההוא דייק ולשמואל דאמר בידי אדם אפי' מאה פוסק למה לי משישקענו בכבשן אימא משראו לשקעו בכבשן: ועל הביצים של יוצר: תנו רבנן אין פוסקים על הביצים של יוצר עד שיעשו דברי ר' מאיר אמר רבי יוסי 'בד"א בעפר לבן אבל בעפר שחור כגון כפר חנניא וחברותיה כפר שיחין וחברותיה פוסקין אע"פ שאין לזה יש לזה אמימר יהיב זוזי מכי מעיילי עפרא כמאן אי כר' מאיר האמר עד שיעשו אי כרבי יוסי האמר אע"פ שאין לזה יש לזה לעולם כרבי יוסי ובאתריה דאמימר עשיק עפרא אי דמעיילי עפרא סמבא דעתיה ויהיב להו זוזי ואי לא לא סמבא דעתיה: ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה [יג]: חכמים היינו תנא קמא אמר רבא

מנהג בממון - סיטומתא

בבא מציעא עד ע"א אמר רב פפא כו' ורש"י שם

מנהג הסוחרים מהני לחייב מי שפרע או אפילו לפעול קנין ממש כפי המנהג (סיטומתא).

Accepted trade customs can impose a *"Mi Shepara"* curse on the reneging party or even effect an actual *kinyan* as per the industry custom.

מדעתא דהכי קא עבדי מירומו זה מו זה ובסנהדרין [דף כד: ד"ה כל] אמרינן [ד] בפסק משתק בקונטי: **תני** רבי חייא על בומר של זיתים. וא"ת אמאי לא אמר רבי מיילי מלוי מריש דעציו של עציים ויש לומר דאין רגילות למכמר עציים כמו זיתים וא"ת לשמואל דאמר בידי אדם מאי פוסק למה לי על כומר ויש לומר דכיומר מזיתים מקרי בידי שמים:

וכפר שיחין וחברותיה אצ"פ שאין לזה יש לזה. לא מיירי בעפרא דהא מחוסר אלא הוא ואינו [ד] פוסק אלא בציים מיירי ומדנקט האי לישנא דאע"פ שאין לזה יש לזה כדנקט גבי פוסקין על שער שבשוק [ה] משמע שיש שער שבשוק לציים וקמ"ל דאע"פ שאין שער לקדירות שבשוק כיון שיש שער לציים תשיב כאילו יש לו ציים [ו] לפשוק לקדירות כשער מוכרי קדירות בזול שהציים נועין [ז] קדירות כעין לקוטות למוכרי תבואה לי נמי אפילו אין שער יכול להיות דתשיב כיש לו לפי שדרך יוצרים ליפוי מהדדי שיש הרבה מהם: **יכול** [ח] יאמר לו תן לי בזה או תן לי מעות. אין זה מעניין מלוה על גבי פירות [ט] כיון דמעורת מקח ונתן [י] לו מעות מתילה ואפילו מי שפרע ליכא דלעתייהו למיתב זילא כשנותן מעות על מנת לקבל פירות לאחר זמן:

למת

קנו א ב ממי' פ"ו מהלכות מכירה הל' יג יד סמג עשין פב ולאוין קעג טוש"ע ח"מ סי' רלד סעיף ג:
קנח ג ד ה ממי' שם הל' ו סמג עשין פב טוש"ע ח"מ רלד סעיף ג:
קנט ז ממי' פ"ט מהל' מלוה ולוה הל' ג סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' קעה סעיף ד:
קס ז ח ט ממי' שם:
קסא י ממי' שם הל' ג:

ג) עי' תוס' לעיל סה. ד"ה ומניומי, 3) לעיל עב:, ג) [לעיל סג.].

(ב) גמ' נמי מעכרתא ולמידש: (ג) שם נמי לפי מלמידש: (ג) שם נמתניתא לסהוס לזפן הוא דנגיד: (ד) רש"י ד"ה עשיק עפרא יקר. ני"ב ע"ל דף נב: (ה) תוס' ד"ה הכא וכו' ולאסמכתא דף מתני לטועה כסבור שלא: (ו) בא"ד שם הוא דקאמר:

ב] נראה דצריך להוסיף וכו': ג] רש"י שבריש מכרזות: ד] נדצ"ל זורות (רש"ש, וכ"ה בכת"י): ה] כת"י חסידים. והרש"ש כתב דצ"ל חיטום: ו] מהר"ם מ"ז (גליון): ז] נדצ"ל שלש אינו פוסק (רש"ש): ח] יש להוסיף ומותר (באה"מ): ט] שייך למתני' דלעיל דף עב ע"ב (גליון): י] נדצ"ל נתן:

ווי"ן. פירוש נפה וכברה (רש"י תענית דף ג ע"ב ד"ה אפאי ועיין עירוכין ערך כבר ג'. אצוו"ידידי"ר. פירוש לכיון (בצרפתית) (רש"י יומא דף סו ע"ב ד"ה שבת דף סו ע"ב ד"ה לפופי ורש"י (לעיל יצחק) סוטה דף יא ע"ב ד"ה משפר ועירוב ערך לן ג'), לגלגל, לנענע. מרשק"א. פירוש פלפל, תגס (רש"י יומא דף קכא ע"ב ד"ה תגמא ועיין רש"י שמות ז, יט).

בנפוותא. וי"ן בלע"ז נענוע וכברה [תענית ג:]. לפופי. מגולגל"ן בלע"ז לפופי בעלמא כמו שעושין מגוזרות ופקיקלות [שבת קכט:]. לומולוט"ש כמו שעושין לקטן שיתיישבו מלגיו ולא יתפזרו [שם קמז:]. עשיק. לשון יוקר הוא [לעיל נב:].

דקי"ל דד"ד, ה"מ במה שהוא תועלת למלך, אבל בדברים שבין אדם לחבירו, אין דינו דין. וגם בחבקת רוכל סי' פ"ח, סמך מרן ז"ל על הרב המגיד בזה, ותמה על הרב המבי"ט ע"ש, ועיין עוד מ"ש מרן בב"י סוף ס' שס"ט, בשם מוהר"ר יעקב ישראל ע"ש. נמלא דעת מרן ז"ל שקבלו הורותיו דלא אמרינן דד"ד, אלא בדבר שיש הנאה למלך, וכאשר כתבתי בתשובה הנז', ואין טורח להאריך כאן בזה. גם כתבנו בתשובה אע"ג דפסק מרן ז"ל, שערי מכונה הנעשים בערכאות הרי הם כחרש, עכ"ז בזה"ז שאור הרשב"ם
שילח מאמר המלך יר"ה בכל מקומות ממשלתו לעשות כל קנין של מכר ומתנה בפנקס הטחב"ע, ותפילו בכרים עלמא, שהיה דרכם לעשות בערכאות אלא הקלקי ביטל זה ועשה שיהיה נכתב רק בפנקס הטחב"ע, יש לנו לקיים בדיני ישראל גם שערי מתנה הנעשים בטאבו, מטוס דד"ד, דגם מרן ז"ל יודה בזה, ישן כי זה המאמר החדש שעשה המלך לכתוב ולעשות הכל בפנקס הטחב"ע, יש בו הנאה למלך שהוא בכלל מוקים וגימוסים הנוגעים למלכותו כנודע, ומרן ז"ל דבר דוקא בזמנו אלא היה בזה הנאה למלך, ואאחר

מורה להתריך בו :

מפורש הטעם הזה גם בפירוש :

הנה כי כן פשטה הקנקנה החלה בחי בעלה בשמה ובכתב בפנקס הטחב"ו בשמה בידיעת בעלה ועל ידו, אע"פ שבדיעבד כל שנכתב בשמה הרי הוא אלה לגמרי ויכולה למכור וליתן, ואין לבעל שום טענה לעכב, עכ"ז לא אמרינן שגם בדיעבד הוא כך ויפסיד הבעל כחו וזכותו בזה מטוס דד"ד, יען דבזה ליכא הנאה למלך שפשה יהיה זכות לבעל בזה ופשה לא יהיה הכל שיה, ואין למלך הפרש בהנאתו, וכל כהאי גוונא לא אמרינן דד"ד, אלא חוזרין בתר דין תורה, ואין הבעל מפסיד כחו וזכותו שים לו בכ"מ של אשתו על פי דין תורתינו הקדושה וזה ברור. והשתא ממילא גם טענה של נידון הנז' בשלה היא בטלה, מאחר דלא אמרינן דד"ד בדבר שאין בו הנאה למלך, אלא חוזרין בתר דין תורה, על כן אפילו אם נוף הקנין שנעשה בטחב"ע, אשתו מקיימין לותו בדיני ישראל מטוס דד"ד כיון דליכא הנאה למלך בהיכא שעושין הקנין בטאבו, עכ"ז בדברים המסתעפים מזה הן לענין ירושת הבעל, הן לענין הפירות שים לבעל ע"פ דין תורה, כיון דאין הנאה למלך אם יקח הבעל או לא יקח, אם יכר ואם לא יכר, אין הולכין בזה אחר דיוסס, אלא חוזרין בתר דין תורה. והנה כתי וזכותו של בעל ע"פ דין תורה, בהיכא שהוא עשוי כקצ לאשתו, מפורש יוצא בס"ע אה"ע סי' פ"ה ס"ז וז"ל, וכן הבעל שנתן מתנה לאשתו בין קרקע בין מטלטלין קנתה, ואין הבעל אוכל פירות, ומיהו אינה יכולה למכור מה שנתן לה ולא ליתני לאחר אלא ישאר בידה, ואם תמות ירשנה, והפירות שיולין לה מתנה, דינם כאשר נכסי מלוג וימכרו וילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות עכ"ל, ולפ"ז בנידון השאלה אע"ג דאנו מקיימין המתנה, עכ"ז בזכות שים לבעל בזה ע"פ דין תורה חוזרין בתר דין תורה כיון דליכא הנאה למלך בכך, ובודאי מעיקרא כאשר נכתב החלר בשם אשתו, בעת שה לב בעלה שלא הנח אשה זו תון משורת הדין לפבוע ע"פ ערכאות למכור, וגם ליקח הפירות, ואדרבה אמרינן לאידך גיסא שאם היה הדבר כך, היה לה ליקח הוראה מבעלה וסילוק שעבוד מ"מ אלו שמוכל למכרם, וגם לקבל פירותיהם לעולם, ולכן הב"ד יכב"ץ אין יכולים לעשות תלדיק להשה כדי שתמכור ותתן, שם הבעל מעכב, וזה ברור ופשוט ואין

ובן מצאתי דבר זה מפורש ג"כ בספר חתם סופר ח"מ סי' קמ"ו, בהיכא שהבעל נתן דים לאשתו, והעלה בערכאות על שמה, וכשמתה עשתה צוואה בערכאות וסילקה בעלה מירושתו, וחלקה נכסיה ליורשים, וכתב הגאון ז"ל שם וז"ל, גם טענתו השלישית הבל היא, מ"ש דיש יד המלך בירושה, מה ענין יד המלך כאן, שהמלך נוטל כאחד מן היורשים, זהו ממוקי ועימוסי מדינתו ויקח חלקו והוא שלו, ועל השאר תנו דנין, וכבר זיכה רחמנא לבעל, בשלמא החם, יש חק למלך דבר קצוב מכחיכת השערות, וגם כבוד מלכותיו שיקחלו על שמו, על כן אין קרקע ניקנים אלא בשטר, ואי היו קנים בקנין אחר יחבטל חק המלך וכבידו, אבל הכא לעולם יקח המלך חלקו ואחי תיכפת ליה, אם היתר הוא לבעל או לשאר יורשים, על כן לא רחיתי שום ממש בטענות אלו, וכו' עכ"ל ע"ש, ועיין להגאון חיד"א בשוב עין סי' י"ז אות ד' שטען טענה כזו ז"ל, ועוד דהא דאמרינן דד"ד הוא שבך גזר, ואם לא יקיימו גזרתו ריב

אה"ח 1234567

עם אשתו, אבל הכא ואחי לא תכפת ליה ע"כ ע"ש :

ומתא מנך תורתך מודענא, דאין להקשות, מאחר דהטעינו כל מידי דליה ליה הנאה למלך לא חזלינן בתר דינא דמלכותא, אלא בתר דין תורה, ת"ר תיך תנחמו הולכין בדיני ישראל בתר מנהג הסוחרים, הן בענין שטר הכמבייאלה דאמרינן נקנין על ידי הנירו שכותב בשל השטר לשם מדם אחר, ולא בעי כתיבה ומסירה דדין תורה בשט"ח, והן בשאין קדימה של בעלי חוב, בהיכא שבאים בעלי חובות להפרע מנכסי השטר שכולם מולקים כאחד, ואע"פ שהשטרו של זה קודם זמן שטרו של זה, והן בענין תפישה וביולא, דבכל הני חזלינן בתר ספר הקנין אשר יסר המלך בין הסוחרים, ואלא מין הנאה למלך בחיקים אלו אם נעשים או לא נעשים, הנה דע כי בדברים אלו, אין תנחמו מקיימים חותם בדיני ישראל מכח דד"ד, כדי שתאמר דבשאין שיהיה הנאה למלך בדבר זה, אלא הטעם דחנו חזלינן בתרייהו, משום דהם מנהגי הסוחרים אשר סברו וקבלו בחוקים אלו, כי הסוחרים יכולים לעשות מנהגים חדשים בעניני המסחר בשביל תיקון העולם, בהיכא דכולם סברו וקבלו בזה, דהא קי"ל במתון שהחדש יוכל לחייב עצמו גם בדבר שאינו חייב בו, ולהכי כל שהוא מנהג קבוע, וידוע אצל הסוחרים, אמרינן כל הנוסע ונותן ע"ד לחתו אותו המנהג הוא עושה, והו"ל כאלו קבל עליו בפירוש דבר זה, וכיון שאנחנו דברים אלו בקנקנו של מנהגי הסוחרים נעשה מנהג קבוע וכרור בכך, דאז כל הנוסע ונותן ע"ד בן הוא עושה, ולכן גם ב"ד של מעלה דנין ע"פ אותו המנהג אם הוא ברור ונודע, והב"ח יחיר עיניו בחור תירתו אכי"ר:

שאלה י"ו.

שאלה, מעיר סנגפור יע"א. איש אחד בקש לנרש לחשתו בעל כרחה אלא בטובתה, והלך לו אצל אחד, זה שמו מאכי אברהם אלוש שרשבי שהיה מלוי בעיר סנגפור, ובקש ממנו לכתוב לו גט לנרש את אשתו, והלך זה והביא עמו ג' אנשים מן השוק, להיות אחד מסדר וארנים עדים, ואלו האנשים הם מאנשי השוק שאינם יודעים דברי רז"ל, ובאשר יאמר להם מאכי אברהם אלוש הנז' לעשות, המה עושים, והלכו לבית אחד וכתבו את הגט והיה אברהם אלוש הנז' הוא הסופר, ואחד מן אלשה העדים הוא מסדר, ואומרים, כי אשה פעמים נפשל הגט וכ' אחר, וסוף דבר כתב הגט, והלכו הם והבעל אצל האשה וזרק הבעל את הגט בחיק אשתו בפני אברהם אלוש הנז', ובפני השלשה הנז', ואמר לה הרי את מגורשת ממני ומותרת לכל אדם, וילאו כולם, והגט בחיקה אשר נקרע, ואח"כ הלכו קרובי האשה ועשו מריבה גדולה עמו איך יעשה כזאת לגרש האשה בעל כרחה פתאום אלא מדעתה, וגם שעדיין לא פרע לה כתובתה, ואח"כ בא אביה של האשה לבית הכנסת ביום שבת קודש ועצר בפני הקהל על הדבר הזה שנעשה, והקהל תרם לפס אחד על הדבר הזה

שו"ת רב פעלים ח"ב אה"ע סימן טז

מנהג הסוחרים קיים אפילו במקום שאין חיוב מצד דינא דמלכותא, מטעם שיסודו הוא מדין התחייבות, שכל אדם יכול לחייב עצמו במה שאינו חייב מן הדין, ואחר שנהגו כך הרי כל הנושא ונותן עושה על דעת המנהג.

The Halacha of following local trade customs would apply even in areas that *Dina D'Malchusa* would not, because it is based on every individual's ability to create obligations upon himself. Once a custom has been established, all parties are implicitly accepting these obligations.

רב יימר בר שלמיא לרבא ולהציע[35] על קצתן ולא אהדר להו ולא מידי אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה הני מילי היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו כל כמינייהו דמתנו. ועלה גרסינן בתוספתא[36] רשאין בני העיר לומר כל מי שיראה אצל פלוני יהא נותן כך וכך רשאין לעשות קיצתן ורשאין הצמרין והצבעין לומר כל מקח שיבא לעיר יהא[37] כלנו שותפין בו רשאין הנחתומין לעשות רגיעה ביניהן רשאין החמרין לומר כל מי שתמות חמורו נעמיד לו חמור אחרת מתה בבוסיא[38] אין צריכין להעמיד לו חמור אחר דלא בבוסיא[38] צריכין להעמיד לו ואם אמר תנו לי ואני לוקח לעצמי אין שומעין לו אלא לוקחין ונותנין לו רשאין הספנין לומר כל מי שתאבד ספינתו נעמיד לו ספינה אחרת אבדה בסוסיא[38] אין צריכין להעמיד לו דלא בסוסיא[38] צריכין להעמיד לו ואם פירש לו מקום שאין בני אדם פורשין אין צריכין להעמיד לו.

ויש שהנהיגו הגאונים ז"ל ועליהם סומכין כל ישראל ודנין בהם כדין תורה במטלטלי דיתמי[39] וכיוצא בזה.

עוד יש מנהגין שהוא[40] נותן ואף על פי שלא הסכימו עליו לא בית דין הגדול ולא אפילו בני המדינה במקומם אלא שהוא מנהג לעשות כן ואין אדם מקפיד עליו, והוא מה ששנינו בפרק הגוזל בתרא[41] מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו וכו' כדאיתא התם ותניא עלה בברייתא[42] אין לוקחין מן הסורק מוכין מפני שאינן שלו ובמקום שנהגו להיות שלו לוקחין ותניא החייט ששייר את החוט פחות מכדי לתפור בו מטלית[43] שהיא פחותה משלש על שלש בזמן שבעל הבית מקפיד עליו הרי אלו של בעל הבית אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו. ותניא אחריתי[44] מסתתי אבנים מפסגי אילנות ומפסגי גפנים ועודרי ירקות בזמן שבעל הבית מקפיד עליהם הרי אלו של בעל הבית אין בעל הבית מקפיד עליהם הרי אלו שלו. ושנינו בתוספתא[45] הבן שהיה אוכל משל אביו וכן עבד שהיה אוכל משל רבו קונה ונותן פרוטה[46] לבנו ובתו ולעבדו של אוהבו ואינו חושש משום גזלו של בעל הבית שכך נהגו. ועל כלל כל האיסורין בפרק הגוזל שנו בתוספתא[47] אין משנין ממנהג מדינה, ומפני[48] זה אינו מנהג מוסכם אלא מנהג נהגו מעצמם להיות עושין תדיר כן שלא בהקפדה. ועל הדרך הזה בעצמו הוא מה ששנו בתוספתא בפרק הבית והעליה[49] של שנים והרי בעל העליה מבקש לעשות לו דיוטה אחרת ואין בעל הבית מניחו מקום שנהגו לעשות שתי דיוטות עושה שלש אינו[50] עושה ואין משנין ממנהג המדינה, כלומר אם נהגו בני המדינה להיות עושין כן בשל עצמן לומר שאין מקפידין על בנין כאלו.

וכן למדין ממנהג המדינה אף על פי שלא הסכימו עליו, כאותה ששנינו[51] מקום שנהגו לבנות גויל גזית כפסין לבנין בונין הכל כמנהג המדינה, ופרשו[52] הכל לאיתויי הוצא ודפנא, ומכל מקום אם נהגו שלא להקפיד כלל על היזק ראיה שעל הבתים וחצרות מנהג בטעות הוא ואינו מנהג[53], שאין מחילת ההקפדה אלא בממונות שאדם רשאי ליתן את שלו או ליזוק בנכסיו, אבל אינו רשאי לפרוץ גדרן של ישראל ושלא לנהוג בצניעות ובגורם[54] להסתלק שכינה ולישראל[55] הוא, דתנן[56] לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין וגרסינן עלה בגמרא[57] מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחיהן מכוונין זה לזה אמר ראויין אלו שתשרה שכינה ביניהן.

וזהו שאמרו בגמרא[52] הכל לאתויי מאי לאתויי הוצא ודפני ולא אמרו לאתויי כל מילי ואפילו פחות מהוצא ודפנא, דאלמא עד הוצא ודפנא תלי במנהגא אבל פחות מכאן מנהג בטעות הוא ואינו מנהג, וכן פירש רבינו תם ז"ל[58], וממנה אתה למד למקום שנהגו שלא להקפיד כלל שאינו מנהג וכל שכן גנה[59] ובקעה שתלו אותן במשנתינו[60] במנהג, ממון הוא משום עין הרע שאסור ועומד[61] על שדה חברו בשעה שהיא עומדת בקמותיה[62] והרי אלו אינן מקפידין ורשאין. ואפשר לומר דהיינו נמי דתנו ההוא דינא דמקום שנהגו ומקום שלא נהגו גבי גנה ובקעה ולא תנן ליה לעיל מנייהו בחצר השותפין למאן דאמר היזק ראיה שמיה היזק[62]. וקרוב אני לומר שאפילו מוחל לו בפירוש לא יועיל, שיוכל לומר לו סבור הייתי לקבל ואיני יכול וכקוטרא וכבית הכסא דיינינן ויותר כבר[63] לסבול מהם, ויש לי על מה שאסמוך בסברא זו מן הירושלמי[64] אלא שאין זה מקום אריכות, וזו צריכה רבה מההיא דפרק המדיר[65] בפלוגתא דרבי מאיר וחכמים במתניתין דאלו שכופין להוציא[66].

וכן מנהג התגרים שנוהגים כן תמיד אף על פי שלא הסכימו בכך ולא התנו כן לא הם ולא בני העיר אלא

שו"ת הרשב"א ח"ב סימן רסח
הרשב"א קובע ב' יסודות הלכתיים למנהג הסוחרים: או מדיני 'תנאי' דהוי כאילו התנו כן, או מדין תקנת ב"ד לתיקון בני העיר.

The Halachic basis for a trade custom can either be: A. the laws of "*t'nai*" – individuals are free to create clauses and stipulations in their dealings, and a *minhag* is like an implicit stipulation; B. if the *minhag* was adopted for the benefit of the community and has been accepted them, then it obtains the status of a *Takanas Bais Din*.

שנוהגים לעשות כן תמיד, מן הסתם על[67] מי שנושא ונותן סתם על הדבר הנוהג הוא עושה וכאלו התנו ביניהן בפירוש או שתקנו להם בית דין. וזו היא שאמרו בשלהי פרק איזהו נשך[68] אמר רב פפא משמיה דרבא האי סיתומא קניא למאי הלכתא רב חביבא אמר למקנא ממש ורבנן אמרי לקבולי עליה מי שפרע והלכתא לקבולי עליה מי שפרע ובדוכתא דקנו ממש קני. והרב אלפסי ז"ל כתב בהלכות פרק הגוזל[69] גבי אין משלחין בדיוקני, והיכא דשדר ליה לחבריה כתבא ואמר ליה שדר לי ההוא מידי דאית לי גבך ושדרינהו ניהליה לא מחייב באחריותייהו דהכי נהגו האידנא תגרי וקיימא לן מנהגא מלתא היא והכי שדרו ממתיבתא. וכן אתה דן בכל מקום במה שנהגו בממונות בכל מקום ואפילו לא נהגו כן במקום אחר אתה נוהג כן במקומו כאלו הוא תנאי גמור מוסכם ביניהן, ואפילו לא הסכימו בפירוש בני המדינה אלא שנהגו כן סתמא הוא מנהג חזק כאלו התנו בו בפירוש, ואפילו לא כתבו הרי הוא מן הסתם כאלו כתבו בו[70] ודנין בו כאלו הוא תנאי בית דין כיון שנהגו לעשות כן תדיר, ואפילו הוא כנגד ההלכה שהמנהג מבטל הלכה ודנין בו כדרך שדנין בתנאי בית דין, דתניא בריש פרק המקבל[71] רבי מאיר היה דורש לשון הדיוט אי אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא, רבי יהודה היה דורש לשון הדיוט דתניא רבי יהודה אומר אדם מביא קרבן עשיר על אשתו וכן כל הקרבנות כלן שהיא חייבת שכך כותב לה אחריות דאית לך עלאי מן קדמת דנא, הלל היה דורש לשון הדיוט דתניא אנשי אלכסנדריא[72] מקדשין ובשעת כניסתן לחופה באין אחרים וחוטפין אותם בקשו חכמים לעשות בניהם ממזרין אמר להם הלל הזקן הביאו לי כתובות אמותיכם מצא שכתוב בה לכשתכנסי לחופה הוי לי לאנתו ולא עשו בניהן ממזרין, פירוש לא כתובת אמותיהן של אלו הביאו לי אלא כתובת בני המדינה וכשראה כן הכשיר את אלו, ואף על פי שלא קדשום הראשונים סתם ואלו קדשום סתם שהמקדש סתם באותו מקום על סמך המנהג שנוהגין לקדש בתנאי זה קדש שלא תהא מקודשת לו עד שתכנס לו לחופה, רבי יהושע בן קרחה היה דורש לשון הדיוט דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר המלוה את חברו לא ימשכננו יתר על חובו שכך כותב לו תשלומתא דאית לך עלאי כל קבל דיכי, רבי יוסי היה דורש לשון הדיוט דתניא רבי יוסי אומר מקום שנהגו לעשות כתובה מלוה גובה לכפול מלוה[73] גובה מחצה. וכל אלו בשפשט הענין ביניהם ואפילו בלא תנאי מפורש ובלא הסכמה דמאחר שפשט הענין כן ביניהם כל העושה שם סתם על דרך המנהג הפושט[74] הוא עושה ואף על פי שלא כתב ולא התנה הרי הוא כמתנה וכותב, וכדרך שאמרו[75] בתנאי בית דין שהתנו בכתובה לא כתב לה בנן נוקבן ולא כתב לה בנין דכרין לא כתב את תהא יתבא בביתי וכו' לפי שהיא תנאי בית דין.

והא דאם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא[71] מן הדין לא היה מועיל ואפילו התנו ביניהם בפירוש לפי שאסמכתא היא זו וכללא קאמר רבא[76] כל דאי לא קני, וכל שכן בשלא כתב זה בפירוש, ואפילו הכי מכיון שהורגלו הכל להיות כותבין ונותנין כן ואין בזה שום גוזמא שהרי מה שגרם לו להפסיד מחמת בטולו הוא משלם היה דן רבי מאיר בו ואפילו לא כתב כמו שכתב. אבל אם התנה אחד ביתר ממה שהפסיד מעמידין אותו על דינו, ואפילו התנו וכתבו לא עשו ולא כלום דאסמכתא היא ולא קניא ולא בזה נהגו. וכאותה שאמרו שם[77] ההוא גברא דקביל ארעא מחבריה אמר אי מובירנא לה יהיבנא לך אלפא זוזי אוביר תלתא אמרי נהרדעי דינא הוא דיהיב ליה תלת מאה ותלתין ותילתא רבא אמר אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא ולרבא מאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם לא גזים הכא גזים. וגרסינן בפרק איזהו נשך[78] אמר רב סימאי מאן דיהיב זוזי לחבריה למזבן ליה חמרא אפירואתא דבל שפט כלומר והתנה עמו שאם לא יקנה לו שישלם ופשע ולא זבן ליה משלם כחמרא דאזיל אפרוותא דביל שפט, אמר אמימר אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא אמר לי הני מילי ביין סתם אבל ביין זה לא דמי יימר דמזבני ליה ניהליה רב אשי אמר אפילו ביין סתם נמי אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא ולרב אשי מאי שנא מהא דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא, כלומר מאי שנא שאין אנו אומרין שאותו המנהג פשוט אפילו באותו בזה[79] שביטל כיסו כמו שפשוט במי שמבטל שדהו, אי נמי מפני מה לא נהגו כאן כן כמו שנהגו שם, ואהדר ליה התם בידו הכא לאו בידו[80]. ושם בפרק איזהו נשך אמרו בירושלמי[81] א"ר יצחק הדא אמרה המבטל כוסו[82] של חברו אין לו עליו אלא תרעומת המבטל שדה חברו צריך לשפות לו המבטל ספינתו של חברו מהו המבטל חנותו של חברו מהו, כלומר אם נאמר שהמנהג הזה פשוט אפילו במטלטלין בכדין[83] שהן כעין קרקע דהיינו ספינה, ואם תמצא לומר בשום מטלטלין אינו פשוט, המבטל חנותו מהו אף על פי שהוא קרקע כיון שאין פירותיו יוצאין ממנו ממש כשדה לא או דלמא כל ביטול קרקע בכלל זה, ולא איפשיטא ולא עבדינן בהו עובדא[84]. זהו שנראה בענייני דיני הממונות.

67 צ"ל כל. 68 ב"מ עד, א, וע"ע בחי' שם. 69 ב"ק סי' קפו (לז, ב). 70 צ"ל כן. 71 ב"מ קד, א. וע"ע בח"ג סי' יז וש"נ. 72 צריך להוסיף, היו. 73 צ"ל להיפך, מלוה לכפול. 74 צ"ל הפשוט. 75 כתובות נב, ב. 76 ב"מ סו, ב. 77 שם קד, ב. 78 שם עג, ב. 79 תיבת באותו או תיבת בזה מיותרת.

80 ע"ע חי' רבינו ב"מ עג סע"ב, ומ"מ מבואר שאם באמת היו נוהגין כן היה מועיל, וע"ע תוס' ב"מ סו, א ד"ה ולמניומי ובשו"ת חת"ס חו"מ קצז. 81 פ"ה ה"ג (כ, ב כא, א). 82 צ"ל כיסו. 83 צ"ל כבדין. 84 עי' סמ"ג עשין פב בדיני השותפות, ובפ"מ ומרה"פ בירושלמי שם.

בעצמו או שאמר לאחר להגביה או למשוך לו או להחזיק לו הרי זה זכה לו [ב]זכין בשאר דרכי הקנייה.

סימן רא

דין רשם על החבית והתוקע כפו לחבירו

ובו ב' סעיפים

א [ג]מכר לו בדברים בלבד [א]ופסקו הדמים ורשם הלוקח [א]רושם על המקח כדי שיהיה לו סימן ידוע שהוא שלו אף על פי שלא נתן לו מהדמים כלום כל החוזר בו אחר שרשם [ב]מקבל

ציונים ומקורות סימן רא ג) נתן רמב"ם פ"ז ממכירה דין ו'-ז'.

מקבל מי שפרע. דין מי שפרע נתבאר בטור ובדברי המחבר בסימן ר"ד ולעיל בסימן קל"ט [טור סעיף ג'], כמי שנתן דמי הקנין ולא עשה עדיין משיכה או הגבהה או שהר דכרים שקונים על ידם מטלטלין קנין גמור, והכא נמי היכי דרשם המקנה הקנין הוא ולא נגמר עדיין קניטו לגמרי, משו"ה אין עליו אלא קלגא מי שפרע, אם לא במקום שנוהגים לקנות ע"י רושם או שהר עניני קנין גמור, דאז הוכיחו מהר המנהג, דמנהג עוקר הלכה בדברים שבממון. והטור שהם בסימן זה [סעיף א'] וכתב שרושם קונה, ובסימן ר"ד [סעיף ד'] משמע דאין מקום שנוהגים לקנות בו לגמרי אז לא, וכמ"ש המחבר כאן, והוא מהגמרא [ב"מ ע"ד ע"א], עיין פרישה [סעיף א']:

טורי זהב

ט'], ובהדיא כתב רבינו [הטור בסעיף ו'] כי בסימטא בעינן כלי של לוקח, (ובפר"מ) [*ובסר"מ] כתב כאן ואם המדה של מוכר לעולם הוי ברשותו אפילו נתמלא עד שיערה אותה, ר"ל שכל זמן שהוא בתוך הכלי אין שם תקנת הקנין מחמת הכלי או רשות של לוקח, עד שיערה אותה אזי יצאה מרשות המוכר ויש שייכות קנין לכל אחד כדינו, דהיינו ברשות הלוקח קנה מיד, ובסימטא בכליו של לוקח, והרמ"א שכתב לא קנה עד שיערה אותה, משמע דאחר העירוי קנה, וזה אינו כמו שכתבתי:

ממהדורת קוניגסברג ליתא בד"מ אחר החכמה שלפנינו, ואצ"ל: רבינו [הטור סעיף י"ד]

ביאור הגר"א

מקומות ומזכה להם כו' [עירובין ע"ע ב' ושאר מקומות], וחכין לאדם כו' [שם פ"ח ב' ושאר מקומות], כשזכה כו' [שם]:

סימן רא סעיף א' א. (ליקוט) **ורשם כו'.** וכן פירש רש"י שם [ב"מ ע"ד ע"א] סימטא מוסם שרושמין בו, וכן הוא בתרגום יונתן בן עוזיאל על פסוק ותאמר מומחך [בראשית ל"ח י"ח] סימומתך בו' (ע"כ):

באר הגולה

סימן רא סעיף א' ג. לשון הרמב"ם פ"ז מהלכות (שכירות) [מכירה] דין ו', מימרא דרב פפי משמיה דרבא הלי סימטא וכו', ב"מ דף ע"ד ע"ב. ג. לפי שקודם שפסק ודלי לימו קונה, כמבואר בסימן לעיל [סעיף ז']. ג. משקנת הגמרא שם, והלכתא וכו'. וכתב הרב המגיד [שם] משם הרשב"ץ [שם], ושמעינן מיכא כי הסתם מנהג מטלטלי ההלכה בכל כיוצא בזה, שבכל דבר שנמסרו ע"פ המנהג קונין ומקנין וכו', ע"כ, וכמ"ש בסעיף שאחריו.

פתחי תשובה

סעיף י"ב ח. **או שאמר לאחר.** עיין בתשובת המבי"ט ח"א סי' קמ"ה שכתב על נידון דידיה וז"ל, ואפילו היו בעלי הספינה עצמם הם המושכים הספינה ומסיעים אותה להקנותה לבעלי הסחורות, היה נראה לי שקונים במשיכה זו, שהרי נעשו שלוחים לזה. הגע עצמך, אדם שקנה בית מחבירו ורצה להחזיק בה בתיקון מנעול וכיוצא בה, ואמר למוכר שהיה אומן שיתקן אותה בשכירות שיתן לו כדי שיחזיק בבית ועשה כן, נראה פשוט שהחזיק בבית אפילו ע"י המוכר כיון שנעשה שלוחו לדעתו ובשכירותו, ואפילו אם נתרצה להיות שלוחו בלי שכירות נמי, וכן אם אמר לו שידוש את המצר שבין שדהו ובין השדה שקנה ממנו להחזיק בו קנה, וכן אם א"ל משוך פרה זו שאתה מוכר לי לרשותי או לסימטא מרשות הרבים כדי שאחזיק בה, נראה דבכל אלו קנה, דנעשה שלוחו להוציא החפץ מרשותו לרשות הקונה, דכיון דקונה ע"י שליח מה לי הוא מה לי שליח דעלמא כי הני גוונא דאמרן, והכא נמי אם משכו הם הספינה לקנות להם לבעלי הסחורות זכו, אע"ג דלא נתכוונו לכך כיון דבמצותם הם נוסעים כו', עכ"ל ע"ש. ועיין בספר שער משפט [סק"ד] שהביאו, ותמה עליו שכ"כ בפשיטות והדבר תלוי בפלוגתא דרבוותא כו', ומסיק וכתב, אך מ"מ היכא שקנה חפץ מחבירו ולא משך, ואמר לו שלח לי ביד בנך או ביד עבדך או ביד שלוחך, מיד ששלח בידם ומשכו או שהגביהו קנה הלוקח דנעשה שלוחו של הלוקח, אף שלא א"ל בעצמו רק אמר לו להמוכר לומר להם לשלחו לו, כדמוכח מהיא דפרק השואל כו' [ב"מ צ"ח ע"ב], וה"ה לענין קנייה נמי דינא הכי, ע"ש. ועיין מה שכתבתי לעיל סימן קצ"ב סעיף א' ס"ק ב':

אמרי בינה

סימן רא ש"ך ס"ק א'. בב"ח פסק דדוקא בקנין מטלטלין כו'. נ"ב, יעוין שו"ת כ"י סי' ל' דמטלטלו בהב"ח. וגלאה פשוט, לענין התחייבות שאדם מחייב את עצמו נגד מכירו אין התקנתם בקנין שקונין האנ שנאמר שנאמן בהתחייבות, דאינו אלא מנהג ההתחייבות, ואין מנהג אין התנאים כשנוסרין זה לקנות חה למכור, והפסימו עמי הב"ד. וכמעשה שבא לידי כ"ל חזקתי שנלאתה נגאה מדברי הרמב"ם סימן קכ"ט סעיף ה' ובפרט מדברי הסמ"ע שם ס"ק ט"ו, דבמקום שנהגו לקנות מועיל אף למחייב את עצמו בחיוב ערבות, ויעו"ש בש"ך [סק"ו-ז]:

חידושי רעק"א

סימן רא ש"ך ס"ק א'. דלא כהב"ח. נ"ב, וכגלאה מדברי הרשב"ם בשו"ת [ח"ג סי' קל"ב], הובא בב"י סימן קפ"ג ממרדכי ג':

חשוה"א סק"ח

מאירת עינים

סעיף י"ב (י"א) [ב]וכן בשאר דרכי הקנייה. כתב בדרכי משה [סעיף ב'] פסק, דדוקא בקנין מטלטלים מיכא קנין סימטא ותקיעא כף אבל בשאר בקרקעות, ודקדק כן מלשון הטור [סעיף א'], ע"ש, וי"ע לדינא. גם לפי מ"ש הסמ"ע ס"ק ו', ג' דכאן מירי מהמנהג, לכאורה נראה דלא כהב"ח, ודוק. ח"ל מהרש"ל [בישו"ש] פ"ה דב"ק סי' ל"ו, ומסתמא ס"ל לעניין שכירות הבית וקנין הבית נאתרע לאהנות [הוא האשה] נאתרע גם בקרקעות להדיא דאהנו גם בקרקעות, אפשר דגם הב"ח מודה בזה, והב"ח גילה לנו מנהגו עכשיו. ועיין בתשובת רמ"ע *סי' (י"ט) [כ'] נראה *ג"כ כמ"ש, ודוק. *ועיין בספר באר שבע דף ל"ו ע"ב [סי' כ"ב]. עיין בתשובת מבי"ט (מ"ח) [ח"ב] בתחלות הסניות סי' קנ"ג דף קע"ח (ובח"א) [ובח"א] סי' ש"י [קש"כ]:

מכתי"י בכתי"י ציון זה בטוף סעיף ב'

סימן רא סעיף א' אן **ופסקו הדמים.** דבלא פיסוק דמים לא סמכה דעת שניהן, כי שמא לא ישוו ימך בדמי שוין, ואפילו משיכה לא מהניא בית, וכמ"ש הטור והמחבר בסימן ל' [טור סעיף י' ומחבר] **סעיף ז', ע"ש:** בן מקבל מי שפרע. דין מי שפרע נתבאר במחבר בסימן ר"ד ולעיל בסימן קל"ט [טור סעיף ג'], כמי שנתן דמי הקנין ולא עשה עדיין משיכה או הגבהה או שהר דכרים שקונים על ידם מטלטלין קנין גמור, והכא נמי היכי דרשם המקנה הקנין הוא ולא נגמר עדיין קניטו לגמרי, משו"ה אין עליו אלא קלגא מי שפרע, אם לא במקום שנוהגים לקנות ע"י רושם או שהר עניני קנין גמור, דאז הוכיחו מהר המנהג, דמנהג עוקר הלכה בדברים שבממון. והטור שהם בסימן זה [סעיף א'] וכתב שרושם קונה, ובסימן ר"ד [סעיף ד'] משמע דאין מקום שנוהגים לקנות בו לגמרי אז לא, וכמ"ש המחבר כאן, והוא מהגמרא [ב"מ ע"ד ע"א], עיין פרישה [סעיף א']:

יתר עיון: פתחי תשובה חו"מ סימן רא סק"א

אם קנין סיטומתא מועיל מדאורייתא או רק מדרבנן, הביא בשם הנתיבות המשפט והחת"ס דמועיל מדאורייתא.

Further Iyun: The Acharonim debate whether the *kinyan situmta* is recognized Biblically [and would be effective for the sale of Chometz, for example], or remains merely a Rabbinic *kinyan*.

ג] **או שאמר ליה המוכר רשום מקחך.** נראה, דאפילו אמר לו סתם זיל קני והלך ורשמו אפילו שלא בפניו, אם דרך אותו מקום לקנות ברשימה קנה בזה, ולא אמרינן שדעת המוכר הוה שיקנה דוקא בקנין גמור. ועיין לעיל בסימן (ק"ן) [קצ"ב סעיף ב'] וקל"ז [סעיף ג'-ד'] וקל"ח [סעיף ז']: **סעיף ב' ד] כגון על ידי שנותן הלוקח פרוטה למוכר.** ולא חשו בהני גווני שיאמר המוכר נשרפו חיטיך בעלייה, דכבר כתבתי [סימן קצ"ח סק"ז] דלא חשו לזה אלא במקום שכבר קיבל המוכר כל דמי שויו של המכר, ועיין דרישה [סעיף ג']: **ה] או על ידי שתוקע לו כפו.** אינו ר"ל שנותן לו תקיעת כפו שהיא שבועה על זה, דהא לא איירי כאן משבועה אלא מדרכי הקנין, אלא דרך התגרים בקלת מקומות כשגומרים בלבם ובפיהם זה למכור וזה לקנות מכין זרועותיהן זה על גב זה: **ו] שמוסרים לקונה המפתח.** בסימן קל"ב [סעיף ב' וסמ"ע סק"ג] נתבאר דאין קונין קרקע ע"י מסירת מפתח, ומשו"ה אין לפרש כאן דר"ל שיקנה החדר ע"י מסירת המפתח והחדר יקנה לו הסחורה, אלא

מי שפרע ואם מנהג המדינה הוא שיקנה הרושם קנין גמור נקנה המקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו וחייב זה ליתן הדמים [ד]והוא שרשם בפני המוכר [ג]או שאמר ליה המוכר רשום מקחך.

ב [ה]וכן כל דבר שנהגו התגרים לקנות בו [ד]כגון [ג]על ידי [ב]שנותן הלוקח פרוטה למוכר [ה]ג)[ו]או על ידי שתוקע לו כפו (או [ד]במקום שנוהגים הסוחרים [ו]ג)שמוסרים לקונה המפתח) וכן כל כיוצא בזה.

סעיף ב' ב) שנותן הלוקח. עיין בתשובת מהר"מ מינץ סי' ה' דף י"ב ע"א ובתשובות מהרי"ט [ח"א] סי' קכ"ה וקכ"ו ובתשובת רשד"ס [חו"מ] סי' ש"פ [קש"כ]: **ג) שמוסרים לקונה כו'.** עיין בתשובת רמ"א סי' (י"ט) [כ'], [קש"כ]:

ציונים ומקורות ב) טור סעיף ג' בשם הרא"ש ב"מ פ"ה סי' ע"ב. ג) שם בטור סעיף ב' וברא"ש שם בשם ר"ח. ד) הגהות מיימוני פ"ז מהלכות מכירה שם אות ה'. ד"מ ג'.

ערך לחם

סימן רא סעיף א'. ואם מנהג המדינה כו'. כתב הרדב"ז בתשובה סי' אלף קכ"ח [לפנינו בח"א סי' ש"פ] וז"ל, המנהג בזאת המדינה שאחד עומד לקנות סחורה ובא חבירו ואומר בינינו וחולק עמו, וכך אנו דנין בכל פעם, כי המנהג ענין גדול בדיני ממונות, עכ"ל. ועיין הר"ם אלשקר סי' פ',

באר הגולה

ד. שם ברמב"ם [ה"ז]. **סעיף ב' ה.** טור סעיף ג' בשם אביו הרא"ש שם בפסקיו [ב"מ פ"ה סי' ע"ב]. ו. שם [בטור] סעיף ב' בשם ר"ח, וכ"כ הרא"ש שם בשמו. ולאו דוקא שתקעו כפם, אלא שמכין בידם או בזרועותיהן זה ע"ג זה. וכתב הרב ב"ח [שם], ועכשיו נהגו במסירת מפתח, ורובא דרובא נהגו בתוקע כף לחבירו, מיהו נראה ☞ דאין מנהג אלא במטלטלין אבל לא בקניית

ביאור הגר"א

ב. **והוא שרשם כו'.** כמ"ש בפ"ג דב"ב [נ"ב [ע"ב] נ"ג [ע"א]] ופ"ה דב"ק [נ"א [ע"ב] נ"ב [ע"א]]: **סעיף ב' ג. שמוסרים לקונה כו'.** עיין סמ"ע [סק"ו] אלא ר"ל כו', וכן הוא בראב"ן [ב"מ סוף פרק איזהו נשך] להדיא, וע"ש דאין החדר של המוכר ואי אפשר לקנות החדר אלא הסחורה לבד, שכתב ותו דאם החדר כו':

באר היטב

ב. מקחך. נראה, דאפילו אמר לו סתם זיל קני והלך ורשמו אפילו שלא בפניו, אם דרך אותו מקום לקנות ברשימה קנה בזה, ולא אמרינן שדעת המוכר היתה שיקנה דוקא בקנין גמור. ועיין לעיל סימן (ק"ל) [קצ"ב] קל"ז וקל"ח. סמ"ע [סק"ג]: סעיף ב' ג. פרוטה. ולא חשו בהני גווני שיאמר המוכר נשרפו חיטיך בעלייה, דלא חשו לכך כי אם במקום שכבר קיבל המוכר כל דמי המכר, כ"כ הסמ"ע [סק"ד]. ועיין בתשובת מהר"מ מינץ סי' ה' דף י"ב ע"א ובתשובות מהרי"ט סי' קכ"ה וקכ"ו ובתשובת רשד"ס סי' ש"פ. [ש"ך סק"ב]: ד. המפתח. כתב הסמ"ע [סק"ו] דבסימן קל"ב נתבאר דאין קונין קרקע ע"י מסירת מפתח, וא"כ אין לפרש כאן דר"ל שיקנה החדר ע"י מסירת מפתח והחדר יקנה לו הסחורה, אלא ר"ל שנוהגין הסוחרים להקנות הסחורה עצמה ע"י מסירת מפתח שמוסרים לו מהחדר שמונחת הסחורה שם, וכ"כ ב"י, ע"ש. ועוד י"ל, דשם איירי מהדין וכאן איירי מהמנהג, עכ"ל. ועיין בתשובת רמ"א סי' (י"ט) [כ']. [ש"ך סק"ג]:

פתחי תשובה

סימן רא סעיף א' א. **ואם מנהג המדינה כו' נקנה המקח כו'.** עיין בנתיבות המשפט [משה"א סק"א] שכתב דסיטומתא הוא רק קנין דרבנן, דהא קנין דרבנן ודאי דלא גרע ממנהג שנהגו הסוחרים כו', ע"ש. אולם בתשובת חתם סופר חלק חו"מ סי' י"ב [אות ב'] אין דעתו כן, וכתב שם שביאר בתשובה אחרת דנ"ל דזהו קנין דאורייתא ממש, ועדיף מקנינים שתיקנו רבנן שלא ברצון הסוחרים ורק מטעם הפקר ב"ד נגעו ביה, שיש פוסקים דס"ל דהמקדש אשה בקנין כזה אינו אלא קידושי רבנן, עיין בית שמואל [אה"ע] סי' כ"ח ס"ק ל"ה, אבל סיטומתא ומנהג שנהגו כן מעצמם ורצונם הוא קנין דאורייתא לפע"ד לענין חמץ ובכור וקדושי אשה, ובתשובה [שו"ת הרשב"א] מיוחסת לרמב"ן סי' רכ"ה כתב להדיא דקנין ממנהג הוא דאורייתא ופוטר מבכורה, עכ"ד. והתשובה אחרת הלא היא בספרו חתם סופר חלק יו"ד סי' שי"ד, ושם הביא דברי הגאון נתיבות המשפט הנזכר דפשיטא ליה דסיטומתא לא הוי אלא קנין דרבנן, דלא עדיף מקנינים דרבנן, והוא ז"ל כתב עליו, ולפע"ד לא דמי להדדי, ועכ"פ בנידון שלפנינו [בדבר השאלה שם בעסק בכור] לו ישקל סברת הגאון הנ"ל עם סברתי הוה ספק ספיקא, ספק אולי סיטומתא קונה מן התורה, ואת"ל מדרבנן, אולי קנין דרבנן מהני לדאורייתא [עיין מה שכתבתי לקמן סימן רל"ה סעיף ז' סק"ד]. ועוד, כיון דמשמע מלשון השאלה דהאנד שלאק קונה מדינא דמלכותא באתרא דהשואל, ודינא דמלכותא בזה הוא מן התורה בלי ספק כו', ע"ש. ועיין מה שכתבתי בפ"ת ליו"ד סימן ש"כ סק"ד: סעיף ב' ב. **וכן כל דבר.** עיין בתשובת רע"ק איגר זצ"ל [קמא] סי' קל"ד שכתב דהיש"ש פ"ח דב"ק סי' ס' הביא בשם המרדכי [והוא בהגהת מרדכי סוף פרק (ט"ו) [י"ט] דשבת [סי' תע"ב-תע"ג] דאסטומתא לא מצינו דקנה רק בדבר שבא לעולם, דהוי כמו קנין גמור, אבל בדבר שלא בא לעולם לא מהני אסטומתא למחשביה יותר מקנין גמור, וכ"כ בתשובת הרדב"ז [ח"א סי' רע"ח], עכ"ל. וכ"כ בספר קצוה"ח [סק"א] ובספר נתיבות המשפט [משה"א סק"א] סימן זה, והזכיר שם תשובת רש"ל סי' (ל"ד) [ל"ו] שכתב דבאורענדי מהני שטר אף שהוא דבר שלא בא לעולם כיון שהוא מנהג ודמי לאסטומתא, ע"ש, וכתב דאפשר כיון דשם הוא ג"כ מדינא דמלכותא, ע"ש. אולם בתשובת חתם סופר חלק חו"מ סי' ס"ו [סוף, אות ב'] כתב בפשיטות דסיטומתא מהני גם בדבר שלא בא לעולם, דכ"כ הרא"ש בתשובה כלל י"ג סי' כ', דאם מנהג העולם להקנות בשטרי חכירות דברים שלא באו לעולם מהני מטעם סיטומתא, וכתב דמ"ש [בהגהות] (ב)מרדכי פרק ר' אליעזר דמילה [שבת סי' תע"ג] בשם רבינו יחיאל [והובא ג"כ בב"י יו"ד סימן (רס"ה) [רס"ד]] במי שנדר לאחד לתת בנו למול מהני מטעם סיטומתא שכן נהגו, אבל אם עדיין לא נולד הילד לא מהני, דאין סיטומתא מועיל לדבר שלא בא לעולם, היינו מפני שלא נהגו לידור למוהל טרם שבא הילד לעולם, וזה ששינה מהמנהג לא מהני סיטומתא, אבל הרא"ש בתשובה מיירי שנהגו לחכור דברים שלא באו לעולם, משו"ה מהני. וכתב עוד, דה"ה וכל שכן דמועיל באסמכתא, דהא טעמא דלא קני משום [illegible] סמכא דעתיה, ומכיון שנהגו שפיר סמכא דעתיה וקני. אך כתב בנידון שהוזכר בשאלה שם, שיהודי קנה עצים משר אחד ע"פ קאנטראקט [illegible] את הקאנטראקט ביד יהודי שני שיפרע להשר ה' מאות זהובים שנשאר חייב לו, והתנה הראשון עם השני שאם לא ישלם לו ליום פלוני [illegible] הקאנטראקט מוחלט לו, וזה הוא אסמכתא דלא קנה כמ"ש בשו"ע סימן ע"ג סעיף י"ז, וכתב הרב השואל דליקני מטעם סיטומתא. והוא ז"ל [illegible] אינו, כי לא שמעתי מנהג זה מעולם, אדרבה בכל כיוצא בזה מדיינים עליו בדיני ישראל ובדיני אומות וא"כ לא קנה היהודי השני, ע"ש. [illegible] פשט דברי הגהת מרדכי שם לא נראה כדבריו, וכן הוא בתשובת רדב"ז ח"א סי' רע"ח, ע"ש: ג. **הלוקח פרוטה.** עיין באר היטב [סק"ו] [illegible] ועיין מה שכתבתי לעיל סימן קצ"ח סעיף ה' סק"ג:

חידושי רעק"א

סעיף ב'. **התגרים.** נ"ב, עיין תשובת חוט השני סי' ד' ובסמ"ע לעיל סימן קל"ז ס"ק ס"ו. ועיין ש"ש פ"ח דב"ק סי' [illegible] בדבר שבא לעולם שייך ביה סיטומתא, אבל בדבר שלא בא לעולם [ד]לא שייך ביה קנין, לא מצינו דיועיל המנהג להתשיבו לקנין, עיי"ש. ולענ"ד מכוחר בשו"ת הרא"ש [illegible] (ב') [illegible] דגם בדבר שלא בא לעולם מהני, ועיין תשובת רש"ל סי' (ל"ח) [illegible], ע"ש וכ"ע:

Kinyanim Part III Overview

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY OVERVIEW VIDEO

THE NEED FOR INTENT:

An important concept in *kinyanim* is the need for *da'as*, intent, as a prerequisite for a *kinyan* to work.

This leads us to ask how a simple transaction in a modern-day store works. When a shopper takes an item off a shelf, places it in his cart, takes it to the register, pays for it and leaves the store, he most likely never stopped to explicitly have intent to be making a *kinyan* on the item. So, when does the actual transfer of ownership take place?

To answer this question, we can quote the Chasam Sofer, cited by the Pischei Choshen in detail, who explains that the concept of *da'as* in regards to a *kinyan* is fundamentally different than the concept of *kavanah* in regards to a mitzvah.

When one performs a mitzvah, such as shaking a lulav or hearing shofar, he needs *kavanah*, meaning he needs conscious intent to fulfill the mitzvah. When it comes to transactions, however, a general intent to buy and sell is sufficient. In fact, sometimes the *da'as* that is needed can be subconscious, like if there is no other possible reason for the transaction aside from a sale. When we see someone picking up an item, paying for it, and carrying it home with him, we can assume that he has subconscious intent to take possession of it, even if he had no conscious thoughts of assuming ownership at any specific point in time.

Since going to a store and buying an item is a normal transaction, and this transaction includes transferring ownership from seller to buyer, we can assume that the unspoken intent of both the seller and the buyer is for the transfer of ownership to take place. This subliminal *da'as* is sufficient for a *kinyan* to be made and for the buyer to become the owner.

The Pischei Choshen says that this intuitive type of intent is the essence of today's *kinyanim*. We see the act and can judge from what is occurring that the nature of the transaction constitutes a *kinyan*.

We also find a concept known as *da'as acheres makneh*, someone else's *da'as* can work for you to make a *kinyan*. For example, if someone is digging in an ownerless field, with no intention of making a *kinyan*, he is not koneh. However, if he is digging in a field that has an owner, and the owner intends to give it to him as a gift, he would be koneh based on the intent of the giver, even though he himself was unaware.

This teaches us that *da'as kinyan* can be separated from the *maaseh kinyan*, a truly fascinating aspect of kinyanim. This has a common application - when gifting to a child. The giver of the present can provide the necessary *daas* for the kinyan, while the action can be performed by the child.

FOUR TYPES OF KINYAN:

In various places in Shas, Chazal enumerate the many types of *kinyanim*. The Acharonim divide these *kinyanim* into four basic categories.

1. Temurah: The first category of *kinyanim* can be called a *temurah*, exchange. This means that one item is exchanged for another, for example the *kinyan* known as *chalipin*. As we said previously, cash does work as a *kinyan* when one is buying land. In such cases, the ownership of land is transferred in exchange for the money. This will also fall under this category.
2. Reshus: The second category of *kinyanim* can be called "*reshus*", domain. An example would be if something is placed in someone's protected field or house. By being on his property, he is *koneh* the item. This can also be connected to the *kinyan* of *meshichah*, when one drags an item into a domain where he is able to gain possession of it. Yet another example would be a *Kinyan daled amos*, when an item is placed within four *amos* of someone, in a place where this suffices to be considered his personal property.
3. Proof of Ownership: The third category would be making a *kinyan* by showing proof of ownership. The classic example of this would be when a *shtar*, halachic document, is written, which attests to the completion of a transaction. In many instances, the *shtar* alone works as the *kinyan*. Another example would be "*odisa*", a case where the seller admits that he sold an item to the buyer. The admission itself serves as the proof that the sale took place and, therefore, suffices as a *kinyan*.
4. Chazakah: The fourth category of *kinyan* would be "*chazakah*", the performance of an action that shows ownership. Examples of this would be if someone places a lock on a house or builds a fence around a property. Such actions display ownership, and, therefore, are valid *kinyanim*.

MAKING A KINYAN ON REAL ESTATE:

As we said, Chazal allowed for a cash payment to work as a *kinyan* when one is purchasing land. That would seem to mean that if one would buy real estate with cash, he would become the owner of the property or house as soon as he hands over the payment.

The Poskim, however, issue a caveat on this rule. They note that the common custom in many places is for a sale to not be considered final until it is written up and documented. The Shulchan Aruch states that when the custom is for a deal to not be considered concluded until a *shtar* is written, ownership cannot be transferred with a *kinyan* before the document is finalized. This would mean that if one is purchasing real estate in a place where the custom is that a deed must be written to transfer the ownership, a cash payment would not count as a *kinyan* and ownership would not transfer before the deed is written and recorded.

Similarly, one of the *kinyanim* we mentioned was performing an action that shows ownership. If the seller handed over the keys to the house to the buyer, the Shulchan Aruch rules that although this alone is not a sufficient act to serve as a *kinyan* of *chazakah*, it does serve to demonstrate intent of the seller, allowing the buyer to then perform the kinyan. According to some Poskim, if the buyer were to use the key to *lock* the door it is equivalent to placing a lock on the door, and would suffice as a kinyan.

In today's times however, the common custom is that a sale of a home is not completed until the deed is recorded; therefore, locking the door with the key provided by the seller, or any other *chazakah for that matter*, would not work as a *kinyan* until the deed is finalized.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:
www.baishavaad.org/yorucha-topics
Or signup to receive them via whatsapp: 732.232.1412

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION

To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.

VISION

Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms.

Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance, enabling participants to have the tools to proclaim with confidence, "Yes. *Nossasi venosati be'emunah!*"

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a שאלה, but, more important - why.

Only through עמלות בתורה — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Fulfillment and satisfaction in the realm of the divine is like no other. A *mesayem masechta* revels in the transcendent feeling of his accomplishment. Truly sublime and the envy of his peers.

Contemporary businessmen have their own, unique, 'siyum hashas' at the completion of Yorucha corriculum. It is the moral imperative of a frum yid, and now accessible to all.

The *hadran alach* of Yorucha is the ultimate badge of honor and medal of distinction for the businessman of our times.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

Core Curriculum

(subject to change)

PART I
Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
  - Obligation to Adhere to Civil Law
  - How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
  - What Constitutes a Minhag
  - How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II
Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1
- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
  - Backing Out
  - Where Backing Out Causes a Loss
  - Working Pro Bono and Hiring Jewish
  - Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
  - Understanding Asmachta
  - Agreements and Kinyan Devarim
  - The Halachic "Agreement Validation" Clause
  - Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
  - Structuring
  - Legal Entities and Trusts
  - Management
  - Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III
Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
  - Ani Hamehapech
  - Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
  - Mechusar Amana
  - Mi Shepara
  - Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 2

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser
  - As a Business and Individual

* Number of weeks for this topic

Elul 5781 - Maintaining a Kosher Work Environment

- Yichud in the Workplace - 2
- Interaction With the Opposite Gender - 2

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Websites and E-Commerce on Shabbos and Yom Tov

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Ribbis 101/The Basics - 4
- Insurance Issues - 1
- Brokerage - 2
- Lashon Hara in Business - 2
- Legal Holidays and Chukos HaGoyim - 1

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 3
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2
- Collections - 2
- Bankruptcy - 1

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV

Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika:Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR
Congregation Bais Yehuda
R' *Dovid Semel*

BROOKLYN
Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CHICAGO
Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CLEVELAND
Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS
Cogregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT
Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAR ROCKAWAY
Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

JACKSON
Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKEWOOD
Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash of Lutzk
Rabbi Yaakov Pascal

Bernath And Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Kehal Zichron Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Doniel Dombroff

LAWRENCE
Heichal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES
Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH
Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MINNEAPOLIS
Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY
Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Cogregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PHILADELPHIA
Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS
Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS
St. Louis Chabura
Mr. Yaakov Klein

STATEN ISLAND
Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO
Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WEST HEMPSTEAD
Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE
Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

Yeshiva Gedola Five Towns
Rabbi Ami Glassberg

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

732.232.1412 888.485.VAAD(8223) #302 yorucha@baishavaad.org baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #303
yorucha@baishavaad.org
baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.

CURRENT CHABUROS

Five Towns • Belle Harbor • Chicago • Queens • Lakewood • Dallas • Jackson • Philadelphia • Lido Beach • Staten Island • Monsey
Los Angeles • Baltimore • Far Rockaway • West Hempstead • Cleveland • Flatbush • Toronto • Boro Park • Minneapolis • Detroit • St. Louis